

نگاهی به چکیده نامه پایان نامه‌های حوزه نسخ خطی

■ علیرضا ناصری مالوانی

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی

دسترسی به نتایج تحقیقات انجام شده زمینه را برای استفاده صحیح از این منابع فراهم می‌آورد و سطح پژوهش‌های علمی را در رشته‌های مختلف ارتقاء می‌دهد و از اتلاف نیروی پژوهشگران جلوگیری می‌کند.

هدف اصلی از تهیه این چکیده نامه، گردآوری پایان نامه‌های حوزه نسخ خطی است تا نتیجه آن کمکی باشد به گروه‌های مختلف که می‌خواهند در حوزه‌های مختلف نسخ خطی از جمله حفاظت و نگهداری، فهرست‌نویسی، نسخه‌شناسی، مرمت، تصحیح نسخ، فهرستگان و غیره به تحقیق و پژوهش بپردازند.

آقاجانیان، هادی، میرمحمدی، ابوالفضل (۱۳۷۸). «تحقیق نسخه خطی تفسیر سوره یس». استاد راهنما محمد باقر حجتی؛ استادان مشاور مجید معارف، سامی الدبونی. [پایان نامه دکتری تخصصی علوم قرآن و حدیث]. دانشگاه تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی.

هدف از انجام این تحقیق بررسی نسخه خطی تفسیر سوره یس می‌باشد. بدین منظور نسخه اصلی استنساخ و با نسخه دوم مقابله شده است. یافته‌های تحقیق: رساله حاضر نسخه خطی تفسیر سوره یس تالیف محمد علی ابن احمد قراچه داغی می‌باشد که به صورت خطی موجود است در این بررسی از دو نسخه عربی نگارش یافته نسخه اول در کتابخانه مجلس شورای اسلامی، و نسخه دوم در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران استفاده شده است. هر دو نسخه فاقد مشخصات دستوری و ویرایشی بوده. نسخه مجلس چند سال جلوتر از نسخه دوم نوشته شده لذا نسخه اول ترجیح داده شده. مؤلف از کتب مختلف تفسیری و روایی در تفسیر خویش استفاده کرد در این رساله سخ شده در جهت احیای اثر مزبور قدمی برداشته شود. در مرحله اول استنساخ از نسخه اصلی و مقابله با نسخه دیگر در بعضی موارد که تمیز کلمات نسخه اول دشوار بود از نسخه دوم استفاده شده است. در مواردی که کلمات متفاوت بیان کرد و از نظر معنی اختلاف اساسی نداشته با ذکر مطلب در پاورقی عبارت نسخه اول ترجیح داده شده و واژه نسخه دوم در پاورقی قید گردیده. پس در بعضی موارد که نیاز به گذاشتن عنوان بوده، عنوان گذاری شده، یافتن ماخذ آیات قرآن، اعراب گذاری آیات اصل سوره و آیاتی که

هویت، بزرگی و فرهنگ هر سرزمین به سابقه تمدن، سترگی و پرمایگی فرهنگ آن بسته است و شکوه و شکوفایی فرهنگی در پرتو تلاش‌های فکری فرهیختگان و دانشوران به حصول می‌پیوندد، آنان که سپیدی اوراق را به قدم قلم پیمودند و صحیفه دانش و اندیشه را شیرازه بستند و کاتبان آن اوراق عتیق را در هیات نسخ خطی، که گرانبمایه ترین میراث بشری است، به آیندگان رسان‌دند.

جامعه‌ای که می‌خواهد رگه‌های فرهنگی و فرزاندگی و فرهیختگی را در تاریخ خود بر کاود و در یابد ناگزیر و ناگزیر از تفحص و تصفح صحیفه فرهنگ گذشته و بازیابی و احیای میراث مکتوب دانشمندان و متفکران خود است، فرهنگ گذشته، برگه هویت آینده جامعه است و باید پا به پای پیشرفت‌های فکری امروزی‌ن از دانش و بینش و حکمت و تفکر فرهیختگان اعصار گذشته نیز بهره جست تا جامعه‌ای هویت دار و مترقی ساخت. از طرفی نیز گستردگی و جامعه اطلاعاتی و هویت دانشی هر جامعه به ورودی و خروجی و گستردگی و پهنای دانش و اطلاعات جامعه دارد. اگر از یک طرف ورودی داشته باشد و از طرف دیگر خروجی و از ذخیره و بازیابی اطلاعات و دانش خود کوتاهی و چشم پوشی کند جامعه‌ای ایستا خواهد بود نه پویا و توسعه یافته.

دستیابی به تجارب پیشین، بازیابی ذخیره‌های اطلاعاتی گذشته و تحصیل میراث پرشکوه باستانی فقط در گرو حفاظت و نگهداری، توجه و کنکاش در میراث گذشتگان است زیرا با توجه به گذشته روشن و پایگاه بزرگ خود در صحنه تاریخ بهتر می‌توانیم مقام حقیقی خود را درک کنیم و تا وقتی چشم به آینده داریم باید بر اساس گذشته و تجارب پیشین، باشد و از میراث پر شکوه و باستانی خود دفاع کنیم شاید هنگامی که عظمت روزگار پیش خود را با وضع کنونی مقایسه کنیم توانای‌ی بیشتری برای آینده درخشان در خود احساس نماییم. با توجه به نکات ذکر شده، جامعه هیچ راهی جز حفظ و نگهداری و شناخت میراث مکتوب گذشتگان خود ندارد.

پس هرگونه پژوهشی نیازمند شناخت موضوع و منابع مربوط است. انجام تحقیقات اصیل بدون دستیابی به منابع کتابشناختی از جمله کتابشناسی‌ها و چکیده‌نامه‌ها غیر ممکن است.

جامعه‌ای که می‌خواهد رگه‌های فرهنگی و فرزاندگی و فرهیختگی را در تاریخ خود بر کاود و در یابد ناگزیر و ناگزیر از تفحص و تصفح صحیفه فرهنگ گذشته و بازیابی و احیای میراث مکتوب دانشمندان و متفکران خود است

دستیابی به تجارب

پیشین، بازبانی

ذخیره‌های اطلاعاتی

گذشته و تحصیل

میراث پرشکوه

باستانی فقط در گرو

حفاظت و نگهداری،

توجه و کنکاش در

میراث گذشتگان است

ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی.

این پایان‌نامه تصحیح نسخه خطی شرح و ترجمه کتاب ایمان و کفر اصول کافی از کتاب «الصادق فی شرح الکافی» است که توسط ملاخلیل بن غازی قزوینی (۱۰۸۹) از سال ۱۰۶۴ هجری تا ۱۰۸۴ هجری نوشته شده است وی معاصر با ملامحسن فیض کاشانی و علامه مجلسی و شیخ حر عاملی بوده و لذا از علما و فضیله مشهور زمان خود می‌باشد که در مقدمه به طور مفصل به آن پرداخته شده است ایشان متن حدیث را با اعراب‌گذاری کامل نوشته و سپس عبارات و کلمات مشکل را شرح کرده‌اند و در موارد لزوم حدیث را با آیات قرآن نیز تطبیق داده‌اند و در مرحله بعد آن را ترجمه نمودند مرحوم ملاخلیل در شرح ارجاعاتی به احادیث قبل و بعد با ذکر دقیق شماره باب در حدیث می‌دهند و همچنین به کتاب‌های نظیر «قاموس المحیط، تفسیر قمی و ...» ارجاع داده‌اند که دلالت بر احاطه علمی و کمال فضل ایشان دارد شرح و ترجمه مرحوم ملاخلیل شرحی کم‌نظیر به فارسی به خاطر روانی و قابل استفاده عموم بودن می‌باشد اگر چه روایان حدیث را به جهت اختصار ذکر نکرده‌اند ولی در بعضی موارد افراد و قبایل را ریشه یابی و تحقیق عمیقی انجام داده است.

افکاری، فریبا (۱۳۷۴). «تصحیح نسخه خطی» کشف الصنایع». استاد راهنما ایرج افشار؛ استاد مشاور نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این پژوهش تصحیح نسخه خطی «کشف الصنایع» تالیف علی حسینی است. برای تصحیح کتاب، متن چندین بار خوانده شده و برای ویرایش متن از کتاب شیوه‌نامه مرکز نشر دانشگاهی استفاده شده است. این کتاب در قرن ۱۳ به خط نستعلیق نوشته

بعنوان شاهد ذکر شده و نیز اعراب اشعار و منابع آن، بازبینی کتب منبع مذکور، یافتن ماخذ روایات و حکایات، شرح احوال اعلام، شرح اصطلاحات و عبارات فلسفی، عرفانی، ادبی و در آخر تصحیح و تعلیق متن در مواردی که نیاز بود انجام گردید.

آماجی، علی (۱۳۷۴). «بررسی وضعیت کلی کتابخانه‌های خطی مجلس، مرکزی دانشگاه تهران، ملک و ملی». استاد راهنما غلامرضا فدایی عراقی؛ استاد مشاور عباس حری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که ساختمان‌های خاصی برای نگهداری نسخ خطی ساخته نشده است. کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران فقط به دستگاه‌های گرمایشی و سرمایشی مجهز است و در کتابخانه‌های دیگر برای سرمایش از کولر استفاده می‌شود و حتی در کتابخانه ملک هنوز برای گرمایش از بخاری استفاده می‌شود. چگونگی محافظت از نسخه‌های خطی، نکات ایمنی، نحوه مقابله با آتش سوزی‌های احتمالی و اطفاء حریق در این کتابخانه‌ها از اصول ثابت و مشخصی پیروی نمی‌کند و کتابداران کم‌وبیش فاقد آموزش‌های لازم در این زمینه هستند. دو کتابخانه ملی و مرکزی دانشگاه تهران دارای بیشترین نیروی متخصص هستند. کتابخانه مجلس دارای بخش‌های آسیب‌شناسی، آزمایشگاه و قرنطینه است و کتابخانه مرکزی دانشگاه به‌زودی بخش مرمت افتتاح خواهد کرد. در این پژوهش، نگهداری صحیح از نسخ خطی، رعایت نکات ایمنی، استخدام نیروی متخصص، و تخصیص بودجه برای تهیه عکس و میکروفیلم پیشنهاد شده است.

آهنگر، جواد (۱۳۷۸). «الصادق فی شرح اصول الکافی شرح و ترجمه کتاب ایمان و کفر اصول کافی». استاد راهنما جعفر شاه‌نظری؛ استاد مشاور احمد عابدی. [پایان‌نامه کارشناسی

شده و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران موجود است. کتاب شامل دو قسمت است: قسمت اول در فنون مختلفه که مشتمل بر بیست «بیان» است و قسمت دوم درباره ساختن جواهرات و معادن مصنوعی گوناگون که مشتمل بر ده «بیان» است. بخشی از این صنایع از کتاب‌های قدمای پیشین گردآوری شده و بخشی نیز کتاب‌های فرانسوی ترجمه شده است. در پایان کتاب، مولف فرهنگی به خط انگلیسی و تلفظ و خط فارسی نوشته است. علاوه بر تصحیح و تنظیم متن، بخشی در پایان‌نامه تحت عنوان «شرح و توضیح اغات و واژه‌های دشوار» وجود دارد که لغات را معنا شرح داده است. این پژوهش دارای نمایه تمام موضوع‌های متن، نمایه واحدهای اندازه‌گیری، نمایه وسایل و ابزار، نمایه مواد و ترکیبات ایرانی و نمایه مواد و ترکیبات خارجی است. در مقایسه با کتاب «المجموعه الصناعی» با کتاب «کشف الصناعی» می‌توان نتیجه گرفت که به لحاظ سابقه زمانی نچندان طولانی که این دو نسخه باهم دارند، مولف «کشف الصناعی» تأثیرات بسیاری از «المجموعه الصناعی» پذیرفته و شباهت عنوان‌های بعضی باب‌ها و فصل‌ها هرچند که در بسیاری از موارد، دامنه و کمیت موضوع‌ها متفاوت است، خود گواهی بر این مدعا است. از نکات مهم و قابل ذکر کتاب «کشف الصناعی»، توجه به داروها، گیاهان و صنایع هندی است که نویسنده در جاهای لازم کتاب به واژگان و کلمات انگلیسی و معادل هندی آن اشاره می‌کند.

برومند یکتا نرگس (۱۳۸۱). «بررسی علل تغییر و تحول سبک‌نگاری در شاهنامه‌های ابوسعیدی». استاد راهنما سوسن بیانی؛ استاد مشاور یغمایی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد باستان‌شناسی]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد، تهران مرکزی. دانشکده هنر و معماری.

□ هدف پژوهش بررسی و تحلیل تصاویر شاهنامه‌های مصور (دموت‌طهماسبی داوری) از سده هشتم تا سیزدهم و سیر تغییر و تحول سبک این تصاویر و اینکه به چه علت موضوعات شاهنامه را مصور می‌نمودند پرداخته شود و علت ماندگاری شاهنامه تا به زمان حال و بررسی سیر تحول در این سه نسخه از شاهنامه می‌باشد. روش پژوهش تهیه مطالب و تصاویر مورد نظر از نقاشی‌های شاهنامه‌ای همچنین جمع‌آوری اطلاعات از نظرات اساتید مجرب در این زمینه استفاده از منابع کتابخانه‌ای کتب هنری و شاهنامه‌های خطی ذکر شده می‌باشد. از بررسی‌ها و مطالعات در این زمینه این نتیجه حاصل شد که به طور کلی هنر ممنوعیت و عشق است و جلوه‌هایش نقاشی شعر موسیقی ... که حفاظت‌کننده می‌باشد فردوسی به این واقعیت پی برده بود لذا از طریق شعر و ادبیات برای حفظ ایران کوشش نموده و شاهنامه را به ماندگار گذاشت که در طول دوران مختلف با فراز و فرودهای بسیار جاودانگی و حفظ این هویت به صورت شاهنامه‌های مصور خطی تجلی نموده است در طول دوران مختلف متحول گشته و سیر صعودی و نزولی داشته‌اند و هویت فرهنگی و ملی ما را به

صورت میراث فرهنگی به یادگار گذاشته است.

بیات، کاظم (۱۳۷۹). «تدوین اصول فرهنگی حفظ و مرمت اسناد و کتب تاریخی در ایران». استاد راهنما عبدالرسول وطن دوست؛ استاد مشاور حمید فرهمند بروجنی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه هنرصفهان، دانشکده مرمت.

این رساله به تجزیه و تحلیل ضروریات حفظ و مرمت اسناد و کتب تاریخی با توجه به کشمکش‌ها و تهاجمات فرهنگی روز و نیازمندی جامعه کنونی ایران به شناخت ارزش‌ها و نکات روشنگرانه و وحدت آفرین این گونه آثار می‌پردازد. اسناد و کتب تاریخی نمونه‌های شاخصی از افکار، اعمال و طرز زندگی گذشتگان می‌باشد که می‌تواند در صورت حفظ شدن، روشنگر مسائل بی‌شماری از گره‌های اجتماعی امروز و نسل‌های آینده هر جامعه‌ای قرار گیرد. این رساله در چهار فصل «تعاریف»، «تاریخچه و اهمیت و اسناد و کتب تاریخی ایران»، «ضرورت‌های حفظ و مرمت اسناد و کتب» و «طبقه‌بندی اصول اخلاقی و فرهنگی حفظ و مرمت اسناد و کتب» تهیه شده که امید است بتواند به عنوان تلاشی هرچند جزئی تأثیر بسزایی در تدوین اصول فرهنگی حفظ و مرمت اسناد و کتب تاریخی و سایر آثار فرهنگی کشور عزیزمان ایران داشته باشد. با توجه به مباحث ارائه شده در رساله و نتیجه‌گیری کلی از آن می‌توان گفت که چون اسناد و کتب تاریخی برگرفته شده از دستاوردهای فکری و فرهنگی اقشار مختلف جامعه می‌باشد، بنابراین لازم است که همگام با هرگونه برنامه‌ریزی حفاظتی و مرمتی و نیز تدوین قوانین و مقررات مربوطه، توجه کافی به مسائلی مانند اصلاح و ارتقاء افکار عمومی نسبت به ارزش‌های فرهنگی آثار تاریخی و ضرورت‌های حفظ و بنابراین زمانی اهداف مربوط به حفاظت از اسناد و کتب تاریخی موفقیت آمیز و متناسب با جایگاه واقعی فرهنگ و تمدن ایران اسلامی خواهد بود که مخاطبین اصلی این امر یعنی مردم از آمادگی‌های لازم فکری و فرهنگی جهت درک ارزش‌های آثار مکتوب تاریخی برخوردار شوند.

بیات، مهناز (۱۳۸۵). «آسیب‌شناسی و ارائه طرح حفاظتی جهت نگهداری اسناد تاریخی کاخ گلستان». استاد راهنما رسول وطن‌دوست؛ استاد مشاور مهرداد نیکنام. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

هدف پژوهش شناسایی و تفکیک عوامل مخرب اسناد تاریخی کاخ گلستان، ارائه راهکارهای مناسب جهت جلوگیری از وارد آمدن آسیب‌های مختلف بر روی اسناد مذکور و ارائه شیوه‌ها و روش‌های مناسب حفاظت و نگهداری اسناد این مجموعه و مجموعه‌های مشابه می‌باشد. روش پژوهش جمع‌آوری داده‌ها از طریق مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای، تجزیه و تحلیل مستندات، مطالعات آسیب‌شناسی و فن‌شناسی، بررسی آزمایشگاهی و

میکروسکوپی نمونه‌ها و ارائه روش‌ها حفاظت و نگهداری است. نتیجه حاصل از مطالعات میکروسکوپی و آماری شناسایی آسیب‌های اسناد کاخ گلستان و طبقه‌بندی آنها به صورت فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی می‌باشد که از لحاظ بیولوژیکی در قارچ پنی سیلیوم و اسپریلوس نیجر و باکتری از نوع باسیل‌های گرم مثبت اسبوردار شناسایی گردید در راستای ضدعفونی روش غیر شیمیایی اتو کلاو بصورت آزمایشی بررسی شد و نتیجه عدم وجود هر گونه آلودگی میکروبی از اسناد آلوده بعد از عملیات ضدعفونی بود که نشان‌دهنده کم ضرر بودن این روش نسبت به روش‌های شیمیایی می‌باشد البته در این امر نیاز به تحقیقات بیشتری است در بخش فن‌شناسی الیاف کتان و پنبه در نمونه‌ها شناسایی شد و چون اکثر نمونه‌ها مخلوطی از دو لیف مذکور بودند آزمایشات و مطالعات میکروسکوپی نشان داد که استفاده از معرف‌های شیمیایی به تنهایی به شناسایی و تفکیک الیاف اسنادهای که مخلوط چند لیف هستند کامل نمی‌باشد و مطالعات دقیق میکروسکوپی و دستگاهی در این زمینه باید انجام گیرد. همچنین در خصوص حفاظت اسناد این مجموعه‌های دیگر با در نظر گرفتن سایر اقدامات حفاظتی (میکروفیلیم، جعبه‌ها و پوشه‌های بدون اسید) طرح کیسوله کردن (پوشینه‌گذاری) با استفاده از پوشش‌های پلی استری مطلوب است ضمناً در مورد اسنادهای که اسیدی می‌باشند باید قبلاً اسیدزدایی شده و سپس کیسوله شوند همچنین مورد اسناد آلوده باید حتماً ضدعفونی شده و در کیسول (پوشینه) قرار گیرند.

قدمی، مجتبی (۱۳۸۱). «تصحیح و تحقیق نسخه‌های خطی منہج الشیعه». استاد راهنما غلامحسین تاجری نسب؛ استاد مشاور احمدرضا غایی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

هدف پژوهش احیاء نسخ خطی در جهت حفظ میراث فرهنگی و تقویت باورهای اعتقادی شیعی است روش پژوهش کتابخانه‌ای است. نتیجه اینکه فضایل مولی الموحدين علی علیه السلام با مراجعه به کتابها و منابع معتبر اهل سنت و شیعه تثبیت می‌گردد.

تقی زاده کردی، محمدرضا (۱۳۷۴). «تذکره الخطاطین میرزا هدایت الله لسان الملک سپهر و عبدالمحمد خان افخم الممالک با مقدمه و معانی لغات دشوار». استاد راهنما ایرج افشار؛ استاد مشاور غلامرضا فدایی عراقی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این تحقیق تصحیح و توضیح تذکره الخطاطین میرزا هدایت الله لسان الملک سپهر و عبدالمحمد خان افخم الممالک با مقدمه و معانی لغات دشوار است. شیوه کار در این پژوهش تصحیح و تحشیه می‌باشد. نسخه کتابخانه ملی ایران اساس کار قرار گرفته است. از بررسی این نسخه مشخص شد که در فهرست کتابخانه

ملی ایران، ج. ۲ (ص ۱۱۱) نسخه مزبور معرفی شده است و مولف آن به نام هدایت الله لسان الملک سپهر یاد شده است. در صورتی که این نسخه تا برگ ۱۷۵ - آ تالیف میرزا هدایت الله لسان الملک است و برگ ۱۷۵- آ تا پایان نسخه یعنی برگ ۱۸۶ مربوط به افخم الممالک است. در مقدمه این نسخه ابتدا سبب تالیف تذکره بیان شده و بعد بحثی از انواع خط دارد و سپس راجع به مبتکران خط بحث شده است. بعد از مقدمه، خوشنویسان خط کوفی و نسخ و ثلث از آغاز تا قرن ۱۳ ه.ق. معرفی شده‌اند و در پایان خوشنویسان خط نستعلیق را تا پایان ۱۳ ه.ق. معرفی کرده است. بعد از اتمام این قسمت خوشنویسان خط شکسته تا قرن ۱۳ معرفی شده‌اند. در این تحقیق بعد از تصحیح نسخه در قسمت تعلیقات و توضیحات مطالبی راجع به اشخاص آورده شده و سپس شرح لغات مشکله، فهرست اعلام و اعلام جغرافیای بیان شده است.

ثابت جازاری، علی اصغر (۱۳۷۷). «بررسی و آسیب‌شناسی بزرگترین قرآن بایسنغری و ارائه طرح مرمت آن». استاد راهنما ماندانا برکشلی؛ استاد مشاور اکرم شادکام. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده مرمت.

هدف از پژوهش ارائه طرح مرمت و حفاظت قرآن بایسنغری بوده که به روش تجربی انجام یافته است. در راستای تحقق اهداف، تاریخچه‌ای از نگارش قرآن کریم در قرون اولیه اسلامی، پیدایش کاغذ و انواع آن، قرآن بایسنغری انتساب و مشخصات آن تشریح شده است. و در بخشی نیز به آسی شناسی اثر و عوامل پدید آورنده آن پرداخته شده است. تکنیک‌ها و روش‌های ساخت کاغذی و شناسایی آزمایشگاهی خواص مختلف آن نیز بیان گشته و نتایج آزمون‌های به عمل آمده از نمونه کاغذ ۵۰۰ گران بایسنغری و کاغذ ساخته شده بررسی شده است. پس از شرح تکنیک‌های مختلف حفاظت و مرمت کاغذ، طرح و حفاظت و مرمت قرآن بایسنغری ارائه گشته است.

جزایری، نسرین (۱۳۵۹). «جلد سازی سنتی ایران، با تاکید دوران معاصر». استاد راهنما فرخنده سعیدی، نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این تحقیق بررسی سیر هنر جلد سازی در ایران تا سال ۱۳۵۷ با بررسی وضع کنونی و معرفی تعدادی از هنرمندانی است که در این زمینه کار کرده‌اند. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه منابع داخلی و خارجی، مصاحبه و مشاهده انجام گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیق نشانگر این واقعیت است که هنر جلد سازی سنتی ایران در دوره معاصر رو به نابودی است. یکی از دلایل مهم رو به زوال نهادن هنر جلد سازی سنتی بدون تردید بی‌توجهی به هویت فرهنگی است.

در پایان این تحقیق تشویق هنرمندان کنونی، تدریس این رشته در دانشکده هنرهای زیبا، کمک مالی به هنر آموزان و علاقه‌مندان فراگیری این هنر، تشکیل کلاس‌های تخصصی در موزه‌ها با کمک دولت و تهیه مواد سنتی لازم پیشنهاد شده است.

حاجیان، شیوا (۱۳۸۷). «آسیب‌شناسی آثار آبرنگی بر بستر کاغذ به همراه مرمت سه نسخه عقدنامه مربوط به دوره قاجار». استاد راهنما کاوه نامخ؛ استاد مشاور مهناز عبدالله‌خان گرجی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

آسیب‌شناسی رنگ‌های آب رنگی در دوره قاجار و مرمت سه نسخه عقدنامه با تزئینات تذهیب است. حاصل مطالعات فن‌شناسی مشتمل بر شناخت نوع کاغذها - شامل الیاف سلولزی متشکل از کتان و پنبه - و آهار نشاسته است. وجود سنگرف به عنوان رنگدانه رایج در این دوره به اثبات رسید. اکسید آهن، آبی پروس، سفید قلع و همچنین طلا برای رنگ طلایی و جانشین آن - بویژه در مورد نسخ کم ارزشتر - با پودر مفرغ شناسایی گردید. ماهیت نوشتاری هر سه نسخه مرکب دوده است. به‌کارگیری رنگدانه مفرغ در دو نسخه از عقدنامه‌ها بررسی و بروز پدیده خوردگی مس مطالعه شد.

حق‌نظری فتح‌الله (۱۳۸۷). «تصحیح و تحقیق قصص انبیا از روی نسخه خطی جامع‌القصص واعظ اصفهانی (۱۰۷۷هـ.ق. از زندگانی یوسف (ع) تا یوشع بن نون)». استاد راهنما علی محمد پشت‌دار؛ استاد مشاور فاطمه کوپا. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه پیام‌نور، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

کتاب «جامع‌القصص» تحریر و تالیف «ابوالحسن واعظ» از جمله آثار خطی عهد صفوی است که به سال «۱۰۷۷ق.» به رشته تحریر درآمده است. این اثر در حجم ۲۹۸ برگ است که در حدود ۵۰ برگ از آغاز و حدود ۵۰ برگ از انجام آن افتاده است. مفصل‌ترین فصل کتاب یعنی همان بخش نخست آن است که حاوی قصه یوسف (ع) است. از آنجا که مولف و مصنف شیعه بوده پس از آن که حال انبیاء را تا خاتم پیامبران حضرت رسول اکرم (ص) یاد کرده به بیان زندگانی حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) و امام حسن (ع) و امام حسین (ع) نیز پرداخته است. نثر کتاب ساده و در برخی موارد قدری به کهنگی گرایش دارد. در مجموع این اثر از آثار منثور مذهبی عصر صفویه است که تاکنون ناشناخته مانده است.

خرمشاهی، بهاء‌الدین (۱۳۵۲). "سیر تذهیب در ایران". استاد راهنما ایرج افشار. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم

تربیتی.

هدف از این تحقیق بررسی سیر تذهیب در ایران است. جمع‌آوری اطلاعات از طریق مطالعه منابع انجام شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد که هنر تذهیب کتاب در چین و ژاپن و برخی دیگر از کشورهای شرقی و نیز در اروپای قرون وسطی رواج داشته است. سابقه این هنر در ایران به همدانویان باز می‌گردد. چیزی که در تذهیب کمتر دیده می‌شود عواطف و احساسات هنرمند است، که اگر هم منعکس شده باشد به نحوی استعاری و انتزاعی مطرح و متجلی است. زیرا اغلب طرح‌ها و نقش‌های تذهیب تعمداً در این حال که بی‌شبهت به جانوران و گیاهان واقعی و طبیعی نیست ولی شباهت واقع‌گرایانه ندارد. این هنر همواره در خدمت هنر کتاب‌سازی بوده است. احتمالاً نخستین تجربه‌های تذهیب در سرفصل‌ها، مخصوصاً سر سوره‌های قرآن مجید در قرن اول هجری آغاز شده است. تشعیر و تزئین حاشیه در قرن ۹ آغاز شد. از قسمت‌های مهم کتاب از نظر تذهیب‌کاری فهرست مندرجات و صفحه خاتمه بوده است.

خسروی الحسینی، غلامرضا (۱۳۴۷). «سنجش و برابری دو اثر جاویدان خطی و چاپی ابن مقفع». استاد راهنما محمد غفرانی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عرب]. دانشگاه تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی.

پژوهش شامل موارد ذیل است: شناسایی کتاب ادب الجامع و آرزوی ما درباره دانش کهنسالان ایران، معرفی کتابهای ابن مقفع، گفتاری در نام‌گذاری کتاب‌های او، تفاسیم فلسفه علمی یا (الحکمه‌المدینه)، بررسی نام ادب و ادب از نظر دانشمندان و خاورشناسان، اشاره‌ای به کتاب ادب الوجیز ترجمه خواجه نصیر طوسی، پژوهش در نام دو کتاب ادب الجامع و آداب الکبیر، آرمان ما و یادی نیکو از مرحوم استاد عباس اقبال آشتیانی، نشان دادن برابری‌ها و نابرابری‌های دو کتاب، بدینی ناسخ کتاب نسبت به مذاهب چهار گانه اهل سنت، گفتار ابن مقفع درباره دانش گذشتگان، پژوهش در آیین پاک ابن مقفع با واژه پارسی، ابن مقفع یا روزبه حکیم، ابن مقفع کیست و راه و روش او چیست؟ قرآن درباره دانایان چه می‌گوید، داستان ابن مقفع و عبد الحمید کاتب، انگیزه مسلمان شدن او، درگذشت جانکاه ابن مقفع، نویسندگان بخوانند و بدانند، انتقادی بر دو نویسنده لبنانی و نویسنده المنجد، عبدالله ابن مقفع چه آیینی داشت، بررسی واژه زندیق، نظر خاور شناسان درباره ابن مقفع، اشتباه تاریخ‌گزیده حمداله مستوفی، داستان شیرین و خواندنی از نادانی‌های مردم، برهان اول و پاسخ درست آن، بررسی ارگانیسم زردشت و مانی، رد گفته قاسم بن ابراهیم، برهان دوم، نخستین سراغاز خداپرستانها بن مقفع، دومین سراغاز سخن از او، یک داوری خردمندانه، بزرگی و ادب دانی ابن مقفع، اندیشه چیست و آیین کدام است، جهان از دیده ابن مقفع، دوست چگونه کسی است، داستان عبدالله بن علی عموی منصور، تراژدی کشته شدن عموی منصور، برابری نوشته‌های او با آیات

دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این پژوهش بررسی تاریخیچه و فعالیت‌های کتابخانه‌های وقفی و مذهبی است و وضعیت کلی این کتابخانه‌ها را بازگو می‌نماید و مشکلات عمده این کتابخانه‌ها به منظور شناساندن کتابخانه‌های قدیمی و آثار قدیمی آنها است. گردآوری اطلاعات از طریق مصاحبه با کتابداران این کتابخانه‌ها و مطالعه مجموعه و دفاتر خدمات آنها به دست آمده است. کتابخانه‌های مدرسه میرزا جعفر، کتابخانه نواب، کتابخانه مدرسه سلیمان، کتابخانه مدرسه امام عصر، کتابخانه مسجد گوهر شاد، مسجد الحجه، مدرسه عالی حسینی، مسجدالنبی و مدرسه فاطمیه مورد بررسی قرار گرفته است کتابخانه‌های فوق دارای مجموعه خطی هستند و برخی از آثار عمده و معروف آنها نیز معرفی شده است و شامل کتابخانه‌های مدارس علوم دینی است در هر کتابخانه ضمن شرح مختصری از تاریخچه تاسیس، هدف کتابخانه، انتخاب و تهیه مواد، فهرست، امانت و... مورد بررسی قرار می‌گیرد. ولی کتابخانه‌ها را بررسی تطبیقی نکرده است.

دادیه، ناهید (۱۳۸۴). «تصحیح و تعلیق» تذکره ثمر» تألیف ثمر اصفهانی (نائینی)». استاد راهنما حسین بهزادی اندوهجردی؛ استاد مشاور ابوطالب میرعابدینی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه آزاد اسلامی، تهران مرکز، دانشکده الهیات، ادبیات و علوم انسانی. از آنجا که نسخه‌های خطی، گنجینه فرهنگ و آئینه تمام نمای دانش و معرفت به بار آمده در ایران اسلامی است تصحیح و تعلیق هر نسخه به معنی عرضه کردن بخشی از دانش و فرهنگ اسلامی ایران زمین است هدف پژوهش تصحیح تذکره ثمر می‌باشد. روش پژوهش روش سندی یا کتابخانه‌ای با استفاده از مهم‌ترین اسناد یعنی کتب مربوط به شرح احوال شاعر اعم از خطی و چاپی است. زدودن گرد و غبار فراموشی از یک نسخه خطی است که در آن، شاعرانی غالباً گمنام اما بالنسبه برجسته معرفی شده‌اند همچنین قرار گرفتن اشعار آنان در دسترس اهل فن و تحقیق نیز از نتایج دیگر این پژوهش است.

دانش نور، مریم (۱۳۷۵). «بررسی چگونگی حفظ و مراقبت از مواد کتابخانه‌ای در کتابخانه‌های اختصاصی تهران». استاد راهنما علی شکویی؛ استاد مشاور عباس حری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه آزاد اسلامی، تهران واحد تهران شمال، دانشکده علوم انسانی.

از آنجایی که بسیار از نسخ خطی و مواد کتابخانه‌ای نفیس در کتابخانه اختصاصی شهر تهران پراکنده است محقق در این پژوهش به بررسی وضعیت حفاظت و نگهداری مواد کتابخانه‌ای در شهر تهران پرداخته است.

در این تحقیق پژوهشگر چنین نتیجه می‌گیرد که سیستم نگهداری کتاب و سایر مواد در این کتابخانه به شکلی کاملاً ابتدایی است

قرانی، داستان واژه (نور)، ایه نور و سوره نور، عاقل کیست، منت نهادهن بر دیگران، با مردم چگونه سخن بگویند، دنیا پایدار نیست، دین بهترین بخشش الهی است، شیطان کیست، خوشبخت چه کسی است، شیوه راه رفتن و سخن گفتن.

خمسه، هاید (۱۳۸۲). «بررسی علمی و فرآیند فرسایش، حفاظت و مرمت ۵ طورمار مربوط به سده هفتم هجری متعلق به موزه ملی ایران». استاد راهنما عبدالرسول وطن دوست؛ استاد مشاور حمید خطیب شهیدی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

بررسی روش‌های شناسائی فنی و مطالعات علمی و آزمایشگاهی، بررسی روند تخریب، شناسایی الیاف کاغذ براساس روش‌های استاندارد، شناسائی مرکب شناسائی آمار و حفاظت و مرمت کامل طورمارها و ارائه روش‌های درمان و مرمت براساس مطالعات انجام شده از اهداف این پژوهش است روش پژوهش: از طریق موضوعات نظری و عملی است نتیجه‌گیری: تعیین روش درمان و در نتیجه مرمت و حفاظت کامل طورمارها است.

خوش لفظ، فاطمه (۱۳۷۸). «تصحیح و تحقیق کتاب اثبات الواجب الجدید للذوانی». استاد راهنما جعفر شاه‌نظری؛ استاد مشاور احمد عابدی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد فلسفه و کلام اسلامی]. دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی.

مسئله توحید (اثبات وجود خدای متعال - توحید ذاتی - مباحث مربوط به صفات و...) از مهمترین بحث‌های کلام، فلسفه و عرفان می‌باشد و هیچ مسئله‌ای از نظر اهمیت با آن برابری نمی‌کند. اکثر کتاب‌های عقلی آن را به عنوان بخشی از فلسفه مطرح کرده‌اند و بعضی از کتابها نیز به صورت مستقل به این مسئله پرداخته‌اند. این‌گونه کتاب‌ها به اسم اثبات الواجب شناخته می‌شوند که متجاوز از یکصد عدد کتاب و رساله با همین نام از شیعه و سنی نگاشته شده است محقق دوانی نیز از کسانی است که به این موضوع پرداخته و دو رساله اثبات الواجب - قدیم و جدید - نوشته است. مهم‌ترین اندیشه‌های کلامی و فلسفی او نیز در این رساله‌هاست. دو رساله فوق تاکنون به زیور طبع آراسته نشده و همچنان به صورت مخلوط باقی مانده است. آنچه که پیش روی دارید تصحیح فنی رساله اثبات (جدید) است که براساس هشت نسخه خطی آنها می‌باشد در این رساله تلاش شده است که متن تصحیح شده‌ای از رساله اثبات الواجب الجدید ارائه شود. منابع سخنان او نیز به مصاد اصلی ارجاع داده شده است. ضمانت در مقدمه این رساله شرح حال دوانی و ویژگیهای کتاب او بیان شده است.

خیامی، حسین (۱۳۵۶). «بررسی تاریخیچه و فعالیت‌های کتابخانه‌های وقفی و مذهبی». استاد راهنما عباس حری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی].

و استاندارد ایمنی رعایت نشده است. در این کتابخانه‌ها هزاران جلد کتاب نفیس و منحصر به فرد یافت می‌شود که به دلیل عدم توجه رو به فرسودگی است و کتابخانه‌ها تجهیزات ایمنی لازم را ندارند. سیستم برق و سیم‌کشی اکثر آنها زمینه ایجاد خطر را مهیا کرده است. سیستم ساختمان‌سازی و راه‌های ورودی و خروجی باعث کند شدن شدید واکنش‌های امدادی در مقابل حوادث است. رطوبت و حشرات برخی از کتاب‌ها را تهدید می‌کند. کتابخانه‌ها مورد بازدید منظم کارشناسان آتش‌نشانی قرار نمی‌گیرند. صحافی و تجلید کتاب‌های آسیب دیده به طور مرتب انجام نمی‌گیرد. سیستم حفاظتی در کتابخانه‌ها ی مورد بررسی منطبق با شیوه‌های علمی و استاندارد نیست.

رحمتی، سعید (۱۳۷۸). «بررسی و تهیه پوشش‌های حفاظتی چرم و استفاده از آن‌ها در حفاظت و مرمت چند نمونه جلد چرمی تاریخی». استاد راهنما عباس عابد اصفهانی، حمید ملکیان؛ استاد مشاور شهلا ذبیحی، اصغر پورشیروی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده مرمت.

در این پژوهش ماهیت چرم، نحوه فرآوری و بررسی آسیب‌های گوناگون و منشاء آنها ارائه شده است. در بخش علمی سعی شده ماده‌ای ساخته و آزمایش شود که به داخل الیاف چرم نفوذ کرده و خواص انعطاف‌پذیری آن را تا حد زیادی به آن بازگرداند و خود عاملی برای حفاظت چرم در برابر آسیب‌های مختلف باشد. پوست یکی از موادی است که به خاطر داشتن خواص منحصر به فرد از ابتدای حیات انسان، مورد توجه و استفاده‌ی بشر قرار گرفته است. عمل آوری پوست که با گرفتن مواد زائد و اضافه کردن مواد گندزدا و پایدار کننده انجام می‌شود محصولی به نام چرم به دست می‌آید. الیاف سازنده ی چرم پس از این مرحله تحت تاثیر عوامل مختلف محیط آسیب‌های شیمیایی، فیزیکی و بیولوژیکی خواهند دید.

این آسیب‌ها عواملی هستند که نیاز به یک پوشش حفاظتی برای الیاف را به وجود می‌آورند. پوشش حفاظتی ترکیبی از موادی است که هر کدام مانع عملکرد هر یک از آسیب‌های نام برده می‌شوند. برای ساخت این پوشش‌ها از دو نوع روش که توسط محققین حفاظت چرم در دنیا پیشنهاد شده است استفاده شد. توصیه دیگر این که هیچ کدام از این نمونه‌ها نباید در تماس یا مجاورت اشیاء آهنی قرار گیرند. حتی الامکان محیط نگهداری در برابر حمله‌ی حشرات و دیگر عوامل بیولوژیکی مصون باشد و هر چند مدت، نمونه‌ها مورد بازبینی قرار گیرند. در هنگام انبار کردن این نمونه‌ها با هر کتاب دیگری نیز باید توجه داشت که به شکل صحیح قرارگیری آنها توجه شود و در حالتی خارج از شکل طبیعی قرار نگیرند زیرا که به زودی به شکل ناهنجار در خواهند آمد. این رساله با استفاده از ده منبع فارسی و شش منبع غیرفارسی در چهار فصل تدوین شده است.

رحیمی، شه میرا؛ پدرام، نرگس (۱۳۸۲). «قارچ‌زدایی آثار سلولزی با استفاده از گیاهان». استاد راهنما عبدالرسول وطن‌دوست؛ استاد مشاور محمد قهری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

هدف پژوهش: جایگزینی مواد قارچ‌زدای طبیعی به جای مواد شیمیایی معمول که استفاده آنها برای افرادی که در تماس با آثار ضد عفونی شده قرار می‌گیرند بسیار مضر می‌باشد. روش پژوهش مطالعات کتابخانه‌ای، تحقیقات میدانی، تجربیات آزمایشگاهی است که شامل بررسی تاثیر عصاره‌های گیاهی بر روی قارچ‌های شایع می‌باشد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد برخی از گیاهان مورد مطالعه به دلیل آنکه حاوی میزان بالایی از مواد قارچ‌زدا بودند می‌توانند جایگزین مناسبی برای مواد مورد استفاده در مراکز مرمتی باشند.

رستمی، مصطفی (۱۳۷۷). «مقوهای قدیمی مورد استفاده در جلد‌های کتب و مرقات شناخت». استاد راهنما ماندانا برکتلی؛ استاد مشاور اکرم شادکام، حمید ملکیان. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده مرمت.

اهمیت ساخت و کاربرد مقوا در طول قرون متمادی پایه‌ی کاغذ و عدم توجه به آن در مراکز و کارگاه‌های حفاظت و مرمت آثار تاریخی پژوهشگر را بر آن داشته تا ضمن بررسی اهمیت تاریخی و فرهنگی مقوا در ایران و خارج از ایران به ویژگی‌های کاربردی و شیوه‌های ساخت آن در گذشته و حال بپردازد و نمونه‌هایی از مقوهای قدیمی استفاده شده در جلد‌های کتب و مرقات چند موزه را مورد بررسی علمی و آزمایشگاهی قرار دهد و ضمن بررسی آسیب‌های وارده و عوامل آسیب رسان را مقوهای تاریخی، راه‌های علاج، حفاظت و مرمت موجود را مورد پژوهش قرار دهد و راه‌های علاج را ارائه نماید.

رضائی، ویدا (۱۳۷۴). «بررسی وضعیت نسخه‌های خطی موجود شهر زنجان». استاد راهنما عباس حری؛ استاد مشاور علی شکوئی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، دانشکده علوم انسانی.

هدف از این تحقیق بررسی وضعیت نسخه‌های خطی موجود در شهر زنجان به منظور دانستن و آشنا شدن با خط سیر فکری گذشتگان و آشنایی با آثار بر جا مانده از آنان است. در این پژوهش از روش پیمایشی و سندی استفاده شده است. گردآوری اطلاعات از طریق مشاهده و مراجعه به مراکز مورد نظر و مصاحبه با صاحبان نسخ یا متولیان آنها انجام شده است نتایج یافته نشان می‌دهد که نسخه‌های خطی در کتابخانه‌های مورد پژوهش از شرایط ویژه

ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، دانشکده علوم انسانی.

نسخه‌های خطی به عنوان آثار مکتوب گذشتگان بخشی از تاریخ کتاب و کتابداری در ایران را به خود اختصاص داده و حاوی اطلاعات مفیدی در موضوعات مختلف می‌باشند. توجه به بازیابی اطلاعات موجود در این مجموعه‌ها و شناسایی آنها در سال‌های اخیر نیاز به استفاده از ابزارهای بازیابی اطلاعات را در این حوزه بیش از پیش محسوس ساخته است. با توجه به وجود بیش از ۵۰۰۰ واژه تخصصی در حوزه نسخه‌های خطی نیاز به کنترل و ارزشیابی ابزارهای کنترل واژگان و بازیابی اطلاعات است تدوین اصطلاحنامه‌ای جامع و مانع با حفظ پشتوانه انتشاراتی واژگان و تعیین حدود موضوعی آنها پیشنهاد می‌شود. بدین منظور طرح حاضر با روش سندی و طراحی سیستم به بررسی اصطلاحنامه‌های موجود و ساختار آنها و سپس به تعیین حدود موضوعات اصطلاحنامه نسخه‌شناسی پرداخته است. در این پژوهش که برای نخستین بار در ایران انجام می‌گیرد ساختار چهارزبانه بر اساس نمونه‌های ارائه شده برای اصطلاحنامه نسخه‌شناسی پیشنهاد گردیده و نمونه‌ای برای طراحی اصطلاحنامه تدوین شده است.

ریحانی، محمود (۱۳۸۶). «بازخوانی، تصحیح و مقابله‌ی نسخه‌ی خطی رساله‌ی عرض علامه جلال‌الدین دوانی». استاد راهنما علی زمانی؛ استاد مشاور محبوبه خراسانی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه پیام‌نور، واحد اصفهان. دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

هدف پژوهش بازخوانی، تصحیح و مقابله‌ی نسخه‌ی خطی رساله‌ی عرض علامه جلال‌الدین دوانی است. رساله عرض توصیف رژه (سان) ای است که سلطان خلیل بایندری فرزند ابوالنصر بهادر خان معروف به اوزون حسن از سلاطین آق‌قویونلو از لشکر خود دیده است و نویسنده این رساله، شاهد عینی بوده است و مشاهدات خود را با نثری ادیبانه به جا گذاشته است که همه ویژگی‌های سبکی قرن ۹ را دارد. نثر این رساله نمونه‌ی اعلا‌ی نثر مسجع قرن ۹ است. دوانی از صنایع بدیعی، مترادفات، کنایات، استشهادات، استدلال‌ات قرآنی و اشعار فارسی و عربی به وفور استفاده کرده است.

سبزیانی، احمد (۱۳۷۹). «تصحیح کتاب خطی (تفسیر سوره یس)». استاد راهنما عادل نادرعلی؛ استاد مشاور شهریار همتی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث]. دانشگاه رازی، دانشکده ادبیات.

این رساله نتیجه تصحیح نسخه‌ی خطی است که در تفسیر قرآن کریم نگاشته شده است و در برگیرنده سوره شریقه (یس) می‌باشد. نویسنده آن محمدعلی بن احمد اونساری قراچه داغی از علمای شیعی مذهب اواخر قرن سیزدهم هجری است. در این اثر مصنف سعی نموده است علاوه بر تفسیر نکات مهم صرفی، نحوی،

حفاظت برخوردار نیستند. بنای کتابخانه و مخزن نسخه‌های خطی از نظر ایمنی حفاظت نمی‌شوند. براساس نتایج حاصل پیشنهاداتی از جمله: گردآوری نسخ خطی، تهیه فهرستی از کتابخانه‌های شخصی دارای نسخ خطی، تهیه میکروفیلم و عکس از کلیه نسخ خطی و نشر بعضی از نسخ ارزنده از طریق افست شده است.

رفیع‌فر، فرانک (۱۳۷۷). «بررسی توصیفی نسخه‌های خطی و چاپ سنگی کتاب کلیله و دمنه». استاد راهنما بهرام کلهرنیا؛ استاد مشاور محمدجعفر پناهی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی. دانشکده هنر و معماری.

هدف تحقیق بررسی تاریخی - تحلیلی در زمینه نسخ خطی و چاپ سنگی کتابهای کلیله و دمنه مصور شده و الهام گرفتن از آنها در مصور کردن کلیله و دمنه است روش تحقیق: توصیفی - تحلیلی است جامعه آماری: شامل منابع کتابخانه‌ها، مراجع کتابشناسی نسخه‌های خطی و چاپ سنگی تصاویر نسخه خطی است نتیجه کلی: محقق پس از نسخه‌برداری از تصاویر کتاب‌های کلیله و دمنه به توصیف و تحلیل‌های این تصاویر پرداخته است.

روحی‌دل، الهه (۱۳۷۴). «فهرست نسخه‌های عکسی کتابخانه موزه بریتانیا موجود در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران». استاد راهنما ابراهیم دیباجی؛ استاد مشاور نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این پژوهش بررسی فهرست نسخه‌های تهیه شده از طریق عکاسی کتاب‌های کتابخانه موزه بریتانیا که در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران موجود است. گردآوری اطلاعات از طریق دفاتر ثبت، میکروفیلم‌ها، عکس‌ها و مصاحبه بدست آمده است. روش فهرست‌نویسی نسخه‌ها، مشابه نسخ خطی در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی است و در هر بخش عوامل متعددی بررسی شده است. در بخش اول به نام اثر (عنوان)، شماره ثبت، نام پدیدآورندگان (نویسنده، مترجم، شارح، محشی)، توضیحات کتاب‌شناسی (درباره نویسنده ابواب و فصول کتاب و چاپ اثر)، زبان، وضوع و ارجاعات اشاره شده است. و در بخش نسخه‌شناسی به عواملی اشاره شده که در شناخت تاریخ نسخه حائز اهمیت است شامل: خط، کاتب و تاریخ کتابت، تعداد سطرها، تعداد اوراق، یادداشت مالکیت، وقف، سماع، مقابله، عرض، مهرها و توضیحات اضافی دیگر. فهرست حاضر شامل اختصارات، پیوست‌ها مراجع. ماخذ و نمایه‌هاست در سه بخش: ۱. نام کتاب‌ها ۲. نام اشخاص و ۳. موضوع.

روحی‌دل الهه (۱۳۸۵). «طرح تدوین اصطلاحنامه نسخه‌شناسی در ایران». استاد راهنما ناهید بنی‌اقبال؛ استاد مشاور مهردادخت وزیرپور کشمیری. [پایان‌نامه کارشناسی

بلاغی، لغت و غیره را که در علم تفسیر مهم بنظر می‌رسند مطرح سازد. مفسر ابتدا بحث مشبعی را درباره معنای تفسیر، تاویل و بسم الله الرحمن الرحیم بیان می‌کند سپس به تفسیر سوره می‌پردازد و ضمن تفسیر در مواضع فراوان آیات روایات و اقوال علماء و بزرگان نقل می‌کند. در تصحیح این نسخه خطی کارهای زیر صورت گرفته است. ۱- شرح حال مولف: در این بخش سعی شده است که تا حد امکان صاحب تفسیر، شیوه تفسیری، مولفات و استادان او مورد بررسی قرار گیرند. ۲- معرفی نسخه‌های مورد استفاده در تصحیح ۳- اشاره به موارد اختلاف بین نسخه‌ها. ۴- ضبط آیات کریمه و اشاره به سوره و رقم آن در پاورقی ۵- اخراج احادیث شریفه از کتب حدیثی مشهور ۶- ذکر مستند برای اشعار مورد استفاده و شرح آنها. ۷- شرح الفاظ مشکل متن با استفاده از لغتنامه‌های معتبر ۸- ارجاع اقوال به کتب صاحبانشان در صورت امکان، یا به کتب دیگر اگر کتب صاحبانشان مطبوع نیست. ۹- توضیح و شرح اعلام وارده در کتاب ۱۰ - شرح مواردی که در متن بصورت مجمل آمده و نیاز به توضیح دارند. ۱۱ - تهیه فهرست برای آیات، احادیث، اشعار، امثال، اماکن، کتب، اعلام اشخاص، قبایل، فرق، مطالب و مصادر تحقیق.

سلطان حسینی، گیتی (۱۳۸۰). «تقابل نگاره‌ها و خطوط تزئینی کتاب آرایبی در ارتباط با هنرهای صناعی از دوره سلجوقی تا پایان عهد تیموری». استاد راهنما محمدمهدی هراتی؛ استاد مشاور: خشایار قاضی زاده. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه شاهد، دانشکده هنر.

رساله حاضر دارای سه بخش است: بخش اول را به دوره سلجوقیان اختصاص داده، که البته مختصری از تاریخ قبل از این دوران هم در این بخش مکتوب شده است. در بخش دوم، آشنایی با هنر ایلخانیان مورد بررسی بوده است. هنر عهد تیموریان سومین بخش رساله است و در انتهای رساله به نتیجه‌گیری پرداخته شده است. لذا هدف از انتخاب این موضوع بررسی نحوه کتاب آرایبی و شیوه‌های گزینش خط و نقاشی جهت کتابت و توجه به ابعاد زیبایی‌شناسی موضوع می‌باشد که طرح آن سبب بیانی تازه و شگرف از هنرهای ایرانی و اسلامی است.

سلطانی‌فر، صدیقه (۱۳۷۴). «فهرست کتب درسی چاپ سنگی موجود در کتابخانه ملی ایران ق. ۱۳۴۴-۱۲۶۸=ش. ۱۳۰۵-۱۲۳۱». استاد راهنما علینقی منزوی؛ استاد مشاور نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

مجموعه حاضر که به معرفی تعدادی از کتب درسی چاپ سنگی بین سال‌های ۱۳۴۴-۱۲۶۸ قمری برابر با ۱۳۰۵-۱۲۳۱ شمسی پرداخته است با استفاده از کاربرگ‌های مستند و مدون کتاب‌های چاپ سنگی تهیه و تنظیم شده است. تنظیم این فهرست در ۵

بخش بر اساس اطلاعات عمومی کتابشناسی، اطلاعات اخص کتابشناسی، کتابشناسی تحلیلی، سایر خصوصیات کتابشناسی و نیز معرفی نسخه در منابع معتبر صورت پذیرفته است. بازیابی کتاب‌ها بر اساس شماره ردیف کتاب می‌باشد و فهرست بر اساس نام شهر مؤلف الفبائی شده است. در پایان نیز نمایه‌هایی از موضوعات، نام کسان، عناوین (نام کتابها)، نام چاپخانه و نام ناشر و سال تالیف آورده شده است.

سلیمانی اصفهانی، نادره (۱۳۷۴). «تصحیح گزیده‌ای از کتاب رشحات الفنون اثر میر امین الدین خان حسینی هروی». استاد راهنما علینقی منزوی؛ استاد مشاور عباس حری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این تحقیق تصحیح گزیده‌ای از کتاب «رشحات الفنون» اثر میر امین الدین خان حسینی هروی است. شیوه تصحیح متن به چند مرحله تقسیم می‌شود. مرحله اول: شناسایی نسخه‌های کتاب که برای تصحیح با توجه به امکانات مورد استفاده قرار گرفته است. مرحله دوم: دونسخه در مجلس و دانشگاه تهران وجود دارد که در ابتدا از نسخه مجلس عکس تهیه گردید و سپس با نسخه دانشگاه مقابله گردیده است. مرحله سوم: در این مرحله به استنساخ پرداخته و سعی شده که به هیچ عنوان از نسخه و نگارش آنها عدول نکرده و با توجه به موارد مقبول در کتاب آرایبی جدید پارگراف‌بندی جدید و علامت‌گذاری و تقسیم بندی فصول در جاهای مناسب پرداخته شود. از نظر رسم الخط سعی گردیده از رسم الخط نسخه عدول نشود. شیوه‌ای که در تصحیح مدنظر قرار گرفته، شیوه بینابین بوده است. نسخه مجلس اساس نسبی قرار گرفته و در صورت نقص از نسخه دانشگاه استفاده شده است. فصول برگزیده از متن اصلی عبارتند از: علم تفسیر، علم حدیث، بیان عقاید و کلام تعریف حکمت و اقسام آن، علم طب و تاریخ انبیا از آدم تا حضرت هود (ع). سپس فهرست‌های اعلام نام، امکان و کتاب‌ها، فهرست آیات و ابیات و لغات مشکل و نمایه موضوعی تهیه شده است.

سلیمانی، مرضیه (۱۳۷۹). «تصحیح و پژوهش نسخه خطی اصطلاحات صوفیان». استاد راهنما فتح الله مجتبان. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد ادیان و عرفان تطبیقی]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

رساله اصطلاحات صوفیان ظاهراً نسخه خطی بازمانده از قرن دوازدهم یا سیزدهم هجری قمری است که به خطی خوش و نثری منشیانه نوشته شده و نسخه آن منحصر به فرد است در رساله حاضر مصحح علاوه بر خوانش و تصحیح و ویرایش متن اصلی کلیه عبارت‌ها را با منابع مهم تصوف مقابله و شرح کرده است علاوه بر این ماخذ اشعار، امثال و شواهد یافته شده و عبارت‌های عربی ضمن اعراب‌گذاری ترجمه شده و سرانجام سعی

شده مشکلات متن، چه در درون متن و چه خارج از متن، به طور کلی حل شود. تنها سه کلمه در متن مبهم باقی ماند.

سلیم گندمی، حمید (۱۳۷۴). «بررسی نسخه مصحح فارسی و عربی چاپ شده در ایران ۱۳۶۲-۱۳۷۱». استاد راهنما غلامرضا فدایی عراقی؛ استادان مشاور محمد باقر حجتی، نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این پژوهش بررسی نسخه مصحح فارسی و عربی است که در ده سال ۱۳۶۲-۱۳۷۱ با مرتبه‌ای از تصحیح در ایران به چاپ رسیده و منتشر شده است.

روش تحقیق در این پژوهش سندی و کتابخانه‌ای و آماری است. محدودیت زمانی پژوهش از دو جهت قابل ذکر است: الف. در این پژوهش نسخه خطی که در فاصله زمانی ۱۳۶۲ تا پایان ۱۳۷۱ چاپ و منتشر شده‌اند. بررسی شده است اعم از اینکه تصحیح قبل از دهه مورد نظر بوده و یا در دهه مذکور صورت گرفته باشد. ب. آغاز صنعت چاپ. برای پوشش زمانی مطمئن‌تر، به حکم دلیل از واقعیت خارج، مدت ۱۷ سال به تاریخ ۱۳۳۳ ق.

به‌عنوان زمان لازم برای رواج صنعت چاپ در نظر گرفته شد و ملاک تفکیک نسخه‌های خطی از نسخه‌های چاپی در این پژوهش سال ۱۲۵۰ قمری مطابق ۱۲۰۸ شمسی در نظر گرفته شده است.

ادبیات و دین بیشترین عنوان نسخه تصحیح و چاپ شده را در سال‌های ۱۳۷۱-۱۳۶۲ دارا می‌باشند. ناشر نیز به دلیل تجارت انتشاراتی بیشتر در موضوع ادبیات فعالیت کرده‌اند.

برای مشخص شدن موضوع‌هایی که کمتر به آنها پرداخته شده و جلوگیری از دوباره و چندباره کاری در تصحیح یک عنوان و بررسی میزان عناوین تصحیح شده از یک مولف و یا توسط یک مصحح سیاه‌های مورد نیاز است که فرامای این پژوهش پاسخی است به این نیاز در محدوده زمانی مورد پژوهش که لازم است این پوشش زمانی تکمیل گردد.

شامی، بهرام (۱۳۷۷). «بررسی اصول و مبادی نشانه‌سازی در مهرهای نسخ خطی». استاد راهنما احد یاری‌راد. [پایان نامه کارشناسی ارشد هنر]. دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر.

تاکنون برای نوع تقسیم‌بندی فضا و خطوط و موزون بودن یک نشانه از اصول فرنگی و اندازه و تقسیمات آنها استفاده کرده‌ایم و بیشتر تابع تقسیم‌بندی فضا بر اساس نقاط و خطوط طلایی بوده‌ایم. آنچه در طراحی نشانه و مهرهای اعصار گذشته وجود دارد در بیشترین موارد از این اصول پیروی نکرده ۸ و خود دارای اصول و مبادی بوده است که برای دستیابی به این اصول و همچنین برای شناسایی کامل اقوام و ملت‌های کهن و معرفت بر احوال ایشان و تدوین گذشته‌ها و تاریخ آنان باید از جلوه‌های مختلف آثاری که از

آنان به‌جای مانده استفاده نمود و این وقتی ممکن است که تحقیق جامعی در فنون مختلف صورت گیرد، و در این میان نسخه‌های خطی به عنوان منبعی عظیم برای دستیابی به این خواسته بوده و مهرهای موجود در آن نیز به عنوان یک عامل مهم قابل بررسی است. مهرهای موجود در نسخه‌های خطی در دوره‌های مختلف نه تنها ما را با سیر تحول خط خوشنویسی آشنا می‌سازد بلکه به عنوان سندی مهم در دست‌یابی به چنین اصول و مبادی بوده است به همین منظور، بررسی سیر تحول مهرها و عوامل مؤثر زیر انجام شده است: ۱- مهرهای پادشاهان ۲- مهرهای مردمی مهرهای نسخ خطی به عنوان نشانه‌ای تاریخی حاوی ویژگی‌های خاصی هستند که برخاسته از فرهنگ و هنر ایرانی است و شناخت این ویژگی‌ها ما را در ارائه آثاری با خلق و خوی فرهنگ ایرانی یاری خواهد کرد. تعریف واژگان کلیدی مورد استفاده در تحقیق: اصول: ریشه‌ها، پایه‌ها، قواعد و قوانین مبادی: جمع مبداء نشانه‌سازی: طراحی نشانه یا علامت برای بنگاه، موسسه یا جایی مهر: علامتی که روی کاغذ و نامه و قراردادها و... بجای امضا مورد استفاده قرار می‌گیرد. نسخ خطی: نوشته یا مطلبی دستنویس که بصورت کتاب و احکام و قباله و... از گذشتگان به یادگار مانده است.

صمیمی، بدیع‌الله (۱۳۴۹). «معرفی و توصیف پنجاه و پنج نسخه خطی - فرهنگ‌ها و لغت‌نامه‌های تفسیری فارسی به فارسی در گنجینه آثار خطی انیستیتو ملل آسیا وابسته با آکادمی علوم تالیف: س. ای. بایوسفکی ایران‌شناس و استاد زبان‌های ایرانی». استاد راهنما نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این پژوهش معرفی و توصیف پنجاه و پنج نسخه خطی - فرهنگ‌ها و لغت‌نامه‌های تفسیری فارسی به فارسی با روش فهرس‌نویسی آثار خطی است که به مرور زمان از سال ۱۸۱۵ به بعد در مخزن ذخائر آثار خطی موزه آسیائی سنت پترزبورگ گردآوری شده و قسمتی از آنها به‌وسیله مرحوم پرفسور کارل زلمان ایران‌شناس معرف قرن ۱۹ در کشورهای مختلف خریداری شده است. نسخ خطی با استفاده از کتاب چهارم از سلسله انتشارات انیستیتو ملل آسیا وابسته با آکادمی علوم تالیف: س. ای. بایوسفکی به دست آمده است در حقیقت ترجمه‌ای از این کتاب می‌باشد. در تنظیم فهرست "بایوسفکی" از اصول سیستم میکلو خوما کلای پیروی شده است. تاریخ تالیف و تحریر هر کتاب و هر نسخه و تاریخ تولد و وفات مولفان و کاتبان باسال مسیحی تطبیق شده است. بعضی از نسخه‌هایی که در این فهرست توصیف شده در سایر فهرست‌ها ذکری از آنها نیست.

مطالعه و بررسی این فهرست توصیفی چند نکته روشن ساخته است. ۱. فرهنگ‌نویسی فارسی بین ادبا و فضالای فارسی زبان هند رواج کامل داشته و از طرف پادشاهان و فرمانروایان تشویق و تقدیر و حمایت شده است. ۲. جامع‌ترین و مشروح‌ترین

فرهنگ‌های فارسی تا دو قرن اخیر در هند تالیف و تنظیم شده و فرهنگ‌نویسان ایرانی و غربی هم از آنها به منزله ماخذ در کار خود استفاده کرده‌اند. ۳. بعضی از نسخه‌های فرهنگ‌ها به سفرهای دور و دراز رفته و هزاران فرسنگ را پیموده و از قاره‌ای به قاره‌ای منتقل شده‌اند.

طه‌ئی زهراسادات (۱۳۸۲). «تخامیس قصیده البرده ۳ مخمس از مجموع ۱۵ مخمس موجود در نسخه خطی نفیس درباری». استاد راهنما حامد صدقی؛ استاد مشاور فیروز حریرچی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات عربی]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد، تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

هدف پژوهش احیا و دریایی میراث ارزشمند ادبی و اسلامی و نیز بررسی و تأملی ژرف بر مشهورترین قصیده عرب "برده" و صاحب آن "بوصیری" و گشودن ابواب تازه‌ای در این باب است. روش پژوهش با استفاده از روش کتابخانه‌ای و همچنین از روش مراجعه به اساتید فن و بسیاری علما و صاحب نظران مرتبط با موضوعات است. نتایج نشان می‌دهد که بوصیری این شاعر گرانمایه و محقق که اشراف کامل بر کلیه کتب آسمانی داشت پس از عمری مدیحه سرایی رسول اکرم (ص) و اهل بیت (ع) که بر قله ادب قرار گرفت با اخلاص تمام آخرین مدیحه‌اش که "برده" نام گرفت را سرود. قصیده‌ای در ۱۶۰ بیت که بسیاری از خوش‌نویسان و نویسندگان و علما و شاعران را متوجه خود ساخت و هر یک به نوعی خود را با انوار بیانش منور ساختند و آثاری جاودانه بر جا نهادند. در این میان سه شاعر گرانقدر ما "طاهر شعبان واسطی" با مخمسهای زیبا بر شکوه "برده" افزودند و با ذکر مطالب و حقائق بیشتر از تکرار و بازگویی ابیات اصل پرهیز نمودند تا کار تخمیس بهائی تازه یابد.

طیبی، ماندانا (۱۳۸۶). «بررسی روش حفاظت اسناد کاغذی با پوشش دادن آنها بوسیله ورقه‌های پلیمری (Encapsulation)». استاد راهنما رسول وطن‌دوست؛ استاد مشاور مهرداد نیک‌نام وظیفه. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

هدف پژوهش بررسی روش پوشینه کردن و حفاظت از اسناد کاغذی و جایگزینی این روش با روش‌های شیمیایی و غیرقابل برگشت مانند لمینیشن است. روش پژوهش کتابخانه‌ای و پایگاه‌های اینترنتی، بازدید و نمونه‌برداری از اسناد و نقشه‌های موجود در کتابخانه‌ها، پیرسازی تسریعی نمونه کاغذهای مورد مطالعه در محفظه‌ها مخصوص و انجام آزمایشات مقاومت مکانیکی و خواص نوری و شیمیایی کاغذهای پیرشده در شرایط خاص با کاغذ سالم است. نتیجه اینکه روش پوشیه‌گذاری با استفاده از مواد و ابزار مناسب برای حفاظت از اسناد کاغذی مناسب می‌باشد. البته با

توجه به نوع کاغذ مورد حفاظت مواد و روش استفاده متفاوت است.

عبدی راد، افسانه (۱۳۸۴). «مقایسه عملی شیوه‌های جلوگیری از اکسیداسیون سلولز در نسخ خطی». استاد راهنما ژیلای خلیقی؛ استاد مشاور منصور فلامکی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

هدف پژوهش مطالعه بر وری روش‌های جلوگیری از اکسیداسیون سلولز و مقایسه بین آنها و یافتن مناسب‌ترین روش برای جلوگیری از اکسیداسیون سلولز بر نسخ خطی است. در این پژوهش روش‌های جلوگیری از اکسیداسیون بر روی یک برگ از کتاب خطی حاوی جوهر آهن متعلق به اواخر دوران قاجاریه اجرا و مقایسه شده است. روش پژوهش: مقایسه بین سه روش حفاظتی: ۱- جارو کننده رایگان آزاد ۲- استفاده از پوشش هولیتکس ۳- استفاده از نمک‌های فیتات کلسیم و منیزیم. ابزار اندازه‌گیری: مقایسه بین سه روش حفاظتی به وسیله طیف‌های FTIR است. طرح پژوهش: در این پژوهش ابتدا مطالعه و تحقیق در مورد اثر تیمول در غلظت پایین‌تر از حد معمول (قارچ زدا) انجام شد سپس مقایسه‌ای بین سه روش شده که نتیجه آن جارو کننده‌های رادیکال آزاد بهترین روش است. نتیجه کلی: با توجه به اینکه جاروکننده‌های رادیکال آزاد کمترین تحقیق از نظر فیزیکی و شیمیایی در نسخه خطی ایجاد می‌کنند این روش را مناسب‌ترین روش دانسته و پیشنهاد می‌شود مطالعات بیشتری بر روی ایزومرهای نوری تیمول که عوارض جانبی تیمول را ندارند انجام شود (ترکیباتی که هم خاصیت قارچ زدایی داشته و هم جارو کننده رادیکال آزاد).

عدنائی حسینی، صدیقه (۱۳۷۴). «ارزیابی و اصلاح چسب گیاهی سریش (ارمروس استنوفیلوس) برای اهداف مرمت اسناد و کتب فرهنگی». استاد راهنما ماندانا برکشلی، ژیلای شمسی آذر. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده مرمت.

هدف، اصلاح نمودن خواص ظاهری چسب گیاهی سریش مانند رنگ، انعطاف پذیری، مقاومت در برابر باکتری و قارچ است. در این پروژه ریشه‌گونه گیاهی در هروس استنوفیلوس (مربوط به منطقه خراسان) انتخاب شده است و مورد آزمایش‌های استخراج-رنگ زدایی و تعیین خواص مکانیکی قرار گرفته است. برای رنگ زدایی از ذغال فعال شده استفاده شده است. برای پهنه‌سازی نتایج از حلال اتانول برای رنگ زدایی اولیه استفاده شده در مرحله نهایی رنگ‌زدایی نهایی ۹۵/۵: اتانول / آب بهترین حلال تشخیص داده شده است. آزمایش‌های مکانیکی و شیمیایی به طور مقایسه‌ای روی سریش اصلاح نشد و اصلاح شده و چسب پلی وینیل الکل انجام شد. نتایج آزمایش‌ها نشان می‌دهد که پس از رنگ زدایی از

ریشه گیاه مذکور، خواص مکانیکی و شیمیایی آن تغییر عمده‌ای پیدا نمی‌کند، نتایج آزمایش زیست تخریب نشان می‌دهد. نتایج مطالعه طیف‌های اسپکتروسکوپی سربس ثابت نمودند که فاقد آروماتیک و دارای زنجیره‌های پلی ساکاریدی است. بنابراین ساختار آن با کاغذ هماهنگی بیشتری سستی مرمت به دو صورت ساندویچی کردن سند یا کاغذ تیشو و شیفون و با استفاده از سربس معمولی رنگ زدایی شده مرمت شده‌اند.

غلامحسین زاده، زهره (۱۳۸۴). «بررسی میزان بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در ذخیره و بازیابی نسخ خطی در کتابخانه‌های ایران». استاد راهنما فرشته سپهر؛ استاد مشاور زهرا ابادری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، دانشکده علوم انسانی.

موج استفاده از فناوری اطلاعات چهره کتابخانه‌های دارای نسخ خطی را دگرگون کرده است. امروزه استفاده از فناوری اطلاعات و دیجیتال‌سازی نسخ خطی بیشتر خود نمایی می‌کند، زیرا که منظور محکوم به پذیرش شکل ظرف است و اطلاعات نیازمند فناوری معاصر. در غیر این صورت، پیام بی‌مخاطب می‌ماند و فرهنگ بی‌پشتوانه. این ضرورتی است که ایرانی و غیر ایرانی، شرقی و غربی، توسعه و غیر توسعه یافته نمی‌شناسد. هدف این پژوهش بررسی میزان بررسی استفاده از فناوری اطلاعات (IT) در بازیابی نسخ خطی در کتابخانه‌های ایران است. این پژوهش روش پژوهش پیمایشی و گردآوری داده با استفاده از توزیع پرسشنامه شامل ۲۴ سوال که در ۱۵ کتابخانه که تعداد نسخ خطی ثبت شده آنها در فهرست‌های چاپی بیش از ۲۰۰۰ جلد بوده است، انجام شد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد ۶۰ درصد کتابخانه‌ها، نسخ‌های خود را دیجیتال کرده‌اند و تنها یک کتابخانه صد در صد اطلاعات نسخ خطی خود را در فهرست رایانه وارد کرده است. در این میان کتابخانه‌های شهر قم نسبت به دیگر کتابخانه‌های کشور در استفاده از فن‌آوری اطلاعات و دیجیتال‌سازی نسخ خطی از نظر کمی و کیفی در موقعیت ممتازی قرار گرفته‌اند. همچنین با نتایج این پژوهش مشخص می‌شود که کتابخانه‌های مورد مطالعه از نظر نیروی انسانی متخصص، مکان کتابخانه و کیفیت استفاده از فناوری اطلاعات نارسایی‌های دارند.

فیاض مقدم فومنی، فریده (۱۳۷۹). «تصحیح دیوان خطی سعیدی یزدی (نقشبند)». استاد راهنما عباس خائفی؛ استاد مشاور ثریا مصلحی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه گیلان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

در این پژوهش در ابتدا نسخه را مطالعه و بررسی کرده و سپس غلط‌های موجود آن استخراج شده در پانویس با علامت اختصاری مح (مجلس) نوشته شده کلمات مهجور و کهنه دیوان معنی شده، بیت‌های دیوان را شماره‌گذاری شده و همچنین برای غزل‌ها نیز

شماره گذاشته شده، غزل‌ها و رباعیات و مفردات به ترتیب حروف الفبا مرتب شده‌است. دیوان شامل انواع آرایه‌های ادبی بود. که تعدادی از آنها را در دیوان آورده‌است. چون اشعار دیوان متعلق به قرن دوازدهم و دوران صفوی است، اوضاع و احوال آن دوران را از نظر سیاسی و اجتماعی و اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته‌است و از طرف دیگر چون سعیدا وابسته به فرقه نقشبندی بوده از این نظر هم تحقیقاتی در مورد این فرقه و سلسله‌هایی که فرقه نقشبندی تا قرن دوازدهم تشکیل داده بودند انجام داده و در انتهای پایان‌نامه اسامی و اعلام را آورده‌است.

قدسی، مرضیه (۱۳۸۲). «ابزار و ادوات نقاشی سنتی ایرانی کتاب آرائی سده‌ی ۷ الی ۱۲ هـ». استاد راهنما احمد نادعلیان؛ استاد مشاور حبیب توحیدی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

هدف پژوهش شناخت ابزار نقاشان کتاب آرای ایرانی و بهره‌جویی از آن در علم مرمت و مراقبت و نگهداری آثار و اثرات مثبت یا منفی این عوامل و عناصر می‌باشد. روش پژوهش کتابخانه‌ای، میدانی و شفاهی است. نتایج نشان می‌دهد هنرمندان ایرانی با کم‌ترین و ساده‌ترین ابزار، بیش‌ترین بهره را در مسیر هنر گرفته و در مسیر زیبایی‌شناسی و زیباسازی هر چه بیشتر آفریده‌هایشان در پی یافتن راه‌های جدید و مؤثری برآمده بویژه در رفع نواقص یا کاستی‌ها گام برداشته‌اند و بدین‌گونه مجموعه تذکره‌ها، رسالات و مقالاتی را در طی ایام حاصل نمودند که امروزه برخی از آنها قابل دسترس استفاده است و این رساله نیز از برخی از آنها بهره‌مند گشته است.

کرم رضایی، پریرسا (۱۳۷۴). «فهرست کاتبان نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران». استاد راهنما علینقی منزوی؛ استاد مشاور عباس حری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این پژوهش تهیه فهرستی از کاتبان نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به همراه معرفی آثار خطوط آنها در کتابخانه مرکزی و کتابخانه‌های آستان قدس، سپهسالار، سلطنتی، مجلس، مرعشی، ملک، ملی و مجموعه دانشکده ادبیات، الهیات، پزشکی و حقوقی و نیز شرح حال آنان است. برای گردآوری اطلاعات ۵۵۰۰ کاربرگه نام کاتب از روی ۱۰۰۵۰ جلد نسخه خطی کتابخانه مرکزی تهیه شده است. برای تهیه و تنظیم این فهرست از اسم شهر استفاده شده است. تدوین فهرست بر اساس شرح حال، معرفی آثار خطوط کاتب در کتابخانه‌های دیگر و معرفی نسخه خطی است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در مجموعه نسخه‌های خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران تعداد بسیار زیادی نسخه اصل وجود دارد که به دست خود مولف کتابت

شده است. دستخط بسیاری از علما و محققان دیگر را برای خود یا برای شخص دیگری کتابت کرده‌اند، نیز در این مجموعه نگهداری می‌شود. در این فهرست کاتبان پر کار از کاتبان گمنام مشخص شده‌اند و نام پدر کاتب، دوره زندگی کاتب، آثار تالیفی کاتب، محل زندگی وی، نام استادش، حوزه موضوعی کار کاتبان نیز تعیین شده است. کتابت شغل اصلی همه کاتبان نبوده است. به جز عده‌ای از آنان که به عنوان منشی، کاتب، خطاط و خوشنویس داشته‌اند، عده‌ای دیگر مشاغل مختلفی داشته‌اند، از جمله پیش‌نمازی، روضه خوانی، صراف و سمسار. پیشنهاد شده است که آن تعداد از نسخه‌های دانشگاه که به خط مشاهیر، علما، و خوشنویسان است به قصد تعیین صحت رقم کاتب بررسی و از کارشناسان و خط‌شناسان برجسته یاری گرفته شود.

محراب‌بیگی، محمدعلی؛ اعظم‌منش، هادی (۱۳۸۱).
«آسیب‌شناسی مجموعه نسخ موزه میرعماد». استاد راهنما رسول وطن‌دوست؛ استاد مشاور رضا رحمانی». [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

هدف پژوهش شناسایی و تفکیک عوامل مخرب در مجموعه نسخ میرعماد، ارائه راهکارهای مناسب جهت جلوگیری از وارد آمدن آسیب‌های مختلف بر روی مجموعه نسخ میرعماد، ارائه شیوه‌های مناسب اقدامات حفاظتی و مرمتی در مجموعه مذکور و ارائه روش‌های مناسب نمایش صحیح و اصولی در موزه میرعماد می‌باشد. روش پژوهش: جمع‌آوری داده‌ها و بررسی نیازها، تجزیه و تحلیل مستندات، مطالعات آسیب‌شناسی، بررسی آزمایشگاهی نمونه‌ها و مطالعات کتابخانه‌ای می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد مجموعه آثار موزه میرعماد دچار آسیب‌های متعددی است که با ارائه روش‌های ذکر شده در می‌توان از فرآیند فرسایش را کمتر نمود. بررسی‌های آسیب‌شناسی و شناسایی فرآیندهای فرسودگی در این مجموعه لازمه اقدامات حفاظتی و مرمتی و نهایتاً تضمین‌کننده تداوم و طول عمر بیشتر آن می‌باشد. آثار نسخ خطی این مجموعه از حساسیت بالایی نسبت به عوامل مختلف آسیب‌رسان برخوردارند. شناخت این عوامل و شواهد آسیب‌دیدگی، ما را در طراحی و اجرای اقدامات مناسب یاری خواهد داد. که این امر مقدمه‌ای است جهت بهینه‌سازی شرایط نگهداری و تعیین اولویت‌های حفاظتی و مرمتی در مجموعه نسخ موزه میرعماد و مجموعه‌های مشابه.

محمدزاده، رئوف (۱۳۸۱). «شرح و بررسی و تصحیح نسخه خطی عروض و قافیه معروف نودهی». استاد راهنما امیرمحمود انوار؛ استاد مشاور محمود شکیب. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
هدف پژوهش شرح و بررسی و تصحیح نسخه خطی معروف

نودهی روش پژوهش: روش پژوهش از نوع کتابخانه‌ای و اینکه مقایسه نسخه با کتاب‌های گوناگون عروض و قافیه صورت گرفته است طرح پژوهش: در این پژوهش صحت کتاب و اسم آن و نسبت آن به مولف و حاشیه‌گذاری و فهرست‌بندی و فصل‌بندی و نوشتن مقدمه و شرح زندگی مولف و مقایسه آن با کتاب‌های مختلف مورد تحقیق قرار گرفته است نتیجه کلی: در بررسی خصائص فنی آثار نودهی این نتیجه حاصل می‌شود که وی فردی عالم و آگاه به میراث ادب عربی بوده و آثار او انعکاسی از عصر انحطاط است و رساله عروض و قافیه او یکی از زیباترین منظومه‌های عربی عروض بوده که با زبانی ساده سروده شده و در آموزش این علم به دانشجویان کمک شایانی می‌کند.

مدنی، فرح‌سادات (۱۳۸۴). «بررسی روش استفاده از محیط کم‌اکسیژن در ضد عفونی آثار کاغذی (آنوکسی نیتروژن)». استاد راهنما رسول وطن‌دوست؛ استاد مشاور محمد قهری. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد مرمت اشیاء تاریخی - فرهنگی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده هنر و معماری.

بررسی تاثیر شرایط کم‌اکسیژن بر قارچ‌های شایع در آثار کاغذی و جایگزینی روش‌های شیمیایی خطرناک با یک روش غیررسمی و ایمن برای آثار بارزش است. روش پژوهش به صورت مطالعات کتابخانه‌ای و جمع‌آوری اطلاعات از طریق مکاتبه با مراکز مهم و پایگاه‌های اینترنتی، کشت قارچ‌های مورد مطالعه، ایجاد شرایط کم‌اکسیژن در مقیاس آزمایشگاهی و انجام مطالعات آزمایشگاهی بر روی نمونه‌های قارچ کشت داده شده و نمونه‌های کاغذ آلوده به قارچ است. نتایج نشان می‌دهد که محیط کم‌اکسیژن روشی مؤثر برای جلوگیری از رشد قارچ‌هاست اما اثر کشندگی آن بسته به گونه قارچی متفاوت است.

مسعودی، اکرم (۱۳۷۴). «فهرست تحلیلی کتاب‌های چاپ سنگی ایران (قطع رحلی) موجود در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران از شماره ۱-۱۵۰». استاد راهنما ابراهیم دیباجی؛ استاد مشاور نوش آفرین انصاری (محقق). [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

هدف از این تحقیق تهیه فهرست تحلیلی کتاب‌های چاپ سنگی ایران (قطع رحلی) موجود در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران از شماره ۱-۱۵۰ است. این فهرست به دلیل موقعیت خاص کتاب‌ها در فاصله زمانی بین نسخه‌های خطی و کتاب‌های جدید و برابری آنها با نسخه‌های خطی بر اساس فرم جدیدی که تلفیق فهرست‌نویسی قدیم و جدید است، صورت گرفته است. این فهرست بر اساس شماره راهنما تنظیم شده و در پایان فهرست‌های الفبایی از نام اشخاص، کتاب‌ها و موضوع آمده است. از مجموعه ۱۵۰ کتابی که در فهرست معرفی شده از

قصه یوسف (ع) است. از آنجا که مولف و مصنف شیعه بوده پس از آن که شرح حال انبیاء را تا خاتم پیامبران یاد کرده به بیان زندگانی حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) و امام حسن (ع) و امام حسین (ع) نیز پرداخته است. نثر کتاب ساده و در برخی موارد قدری به کهنگی گرایش دارد. این اثر از آثار منثور مذهبی است که تا کنون ناشناخته مانده است.

موسی‌وند، نسیرین (۱۳۸۷). «تصحیح نسخه خطی "حدیقه‌القدس و روضه‌الانس" اثر علی‌اکبرابن میرزابابا تبریزی». استاد راهنما کوپا؛ استاد مشاور طباطبایی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه پیام نور، مرکز تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

در این پژوهش علاوه بر تصحیح متن حدیقه‌القدس و روضه‌الانس (به روش قیاسی)، افکار و عقاید نویسنده، ویژگی‌های سبکی و دستوری متن و مضمون و محتوای آن مورد بررسی قرار گرفته است و برخی از ویژگی‌های آن با سایر متون عرفانی مشابه، مقایسه شده است. نویسنده عالم و واعظی شیعی است که هدف خود را از نقل روایات، بیداری طالبان ذکر می‌کند و به ذکر نام و نسب عارفان کمتر اهمیت می‌دهد. او به عرفان عملی بیش از عرفان نظری توجه می‌کند و راه و رسم آن را به خوبی ترسیم می‌کند.

ناصری مالوانی، علیرضا (۱۳۸۵). «امکان سنجی حفاظت و نگهداری نسخ خطی در کتابخانه‌های ملی، مرکزی دانشگاه تهران، مرعشی نجفی، مرکزی آستان قدس و ملک با طرح دیجیتالی کردن این نسخ». استاد راهنما مهردخت وزیرپور کشمیری؛ استاد مشاور مهرداد نیکنام. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، دانشکده علوم انسانی.

قدمت حفاظت و نگهداری مواد اطلاعاتی به قدمت تاریخ پیدایش این مواد است. تمامی مواد اطلاعاتی از الواح گلین تا پایپروس، کاغذ و مواد غیر کتابی مانند اسناد در معرض عوامل آسیب‌رسان چون انسان (به علت استفاده مکرر، بی‌دقتی و عدم آگاهی)، رطوبت، دما، نور، آلاینده‌ها، قارچ‌ها، حشرات، جوندگان، اسیدها، بلایای طبیعی و جنگ‌ها هستند. آدمی همواره کوشیده است تا دستاوردهای تمدن خود را حفظ کرده و به نسل‌های بعدی واگذار نماید. حفاظت و نگهداری یک وظیفه مدیریتی است و مسئولیت اصلی کتابداران و آرشیویست‌ها و مرمت‌کاران نسخه‌های خطی، به عنوان پاسداران اسناد تاریخی دارای ارزش پایدار، حفاظت و نگهداری مجموعه‌های تحت سرپرستی‌شان است. برای ایجاد محیطی مناسب و ایجاد شرایطی مناسب و اقدامات لازم برای پیشگیری از گسترش و تحرک عوامل آسیب‌رسان نیاز به امکانات و تجهیزاتی خاص دارد پس نیاز است تا کتابخانه‌ها با تجهیز و فراهم‌آوری این امکانات در حفظ و نگهداری این مواد کوشا باشند با بررسی‌های به‌عمل آمده در پنج کتابخانه بزرگ ایران که دارای

نظر موضوعی نزدیک به ۷۵ درصد در زمینه علوم اسلامی، ۲۵ درصد در زمینه لغت، شعر فارسی، تاریخ، جغرافی و سفر نامه است. درصد تالیف بیش از ترجمه و شرح است. بیش‌ترین شرح در زمینه نهج‌البلاغه است. نوع خط در این کتاب‌ها بیشتر نسخ و بعد نستعلیق است. آرایه‌ها بیشتر به شکل تذهیب و گاه با بهره‌گیری از نقش‌های تشعیر ساخته شده است. قدیم‌ترین کتاب در این مجموعه مربوط به ۱۲۴۰ ق. است. جلد‌های کتاب‌ها اغلب مقوایی با روکش چرو بوده است. آستر کتاب‌ها اغلب کاغذ ساده است، اما برخی از کتاب‌ها را با کاغذ ابره آستر کرده‌اند و همچنین برخی از کتاب‌ها دارای آستر بدرقه است.

منجم، مریم (۱۳۷۶). «تصحیح انتقادی دیوان صوفی مازندرانی و شرح ادبیات دشوار آن». استاد راهنما اصغر دادبه؛ استاد مشاور جلیل تجلیل. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه آزاد اسلامی واحد، تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

پژوهش شامل موارد است: ارائه نکاتی پیرامون تاریخ اجتماعی و فرهنگی سده دهم و یازدهم هجری، شرح حال و حیات صوفی، بزرگانی که با وی انیس بوده‌اند، شخصیت و مشرب فکری صوفی، آثار ملامحمد صوفی، نسخ دیوان صوفی مازندرانی، ویژگی‌های شعر صوفی، شعر صوفی مازندرانی و دیگر شاعران پیش از وی و آرایه‌های ادبی در شعر صوفی اعم از صنایع بدیعی لفظی و یا معنوی، بازنویسی دیوان صوفی براساس قدیمی‌ترین نسخه خطی و مقایسه و تطبیق آن با دیگر نسخ، بررسی واژگان و تعبیرات عرفانی دیوان صوفی مازندرانی، واژگان موسیقی در دیوان صوفی، شرح ابیات دشوار دیوان صوفی مازندرانی به همراه لغات و اصطلاحات عرفانی و بیان آیات و احادیث دیوان و اعلام است. در جریان تصحیح این دیوان، ابتدا تمامی نسخه‌های خطی قابل دستیابی برای نویسنده این سطور، گردآوری و خوانده شد. سپس نسخه‌های مختلف با رسم‌الخط امروزی بازنویسی گردید و یک نسخه، نسخه اصلی قرار گرفت و با نسخه‌های بدل مقابله شد. لازم به ذکر است که نسخه اصلی، بنا بر قدمت آن انتخاب گردید که همانا نسخه کتابخانه «آستان قدس رضوی» بود.

منصوری، زهرا (۱۳۸۷). «تصحیح نسخه خطی جامع‌القصص اثر ابن‌ابوالحسن واعظ (از زندگی یوشع بن نون تا آغاز مولود حضرت رسول (ص))». استاد راهنما علی محمد پشتدار؛ استاد مشاور فاطمه کوپا. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه پیام نور، مرکز تهران، دانشکده علوم انسانی.

کتاب «جامع‌القصص» تحریر و تالیف «ابن‌ابوالحسن واعظ» از عهد صفوی است که به سال ۱۰۷۷ ه.ق در ۲۹۸ برگ نوشته شده که حدود ۵۰ برگ از آغاز و حدود ۵۰ برگ از انجام آن افتاده است. مفصل‌ترین فصل کتاب بخش نخست آن است که حاوی

بیشترین و ارزشمندترین مجموعه نسخ خطی در کشور هستند این نتیجه حاصل گردیده است که باید در این زمینه اقدامات بیشتری شود و آموزش کتابداران و نیروهای فعال در این بخش‌ها جدی‌تر گرفته شود به همین منظور و با توجه به یافته‌های تحقیق برنامه‌ای طراحی گردیده که محور اصلی آن بر حفاظت و نگهداری مواد مکتوب با استفاده از روش ذخیره رقومی (دیجیتالی) مواد است چرا که حفاظت مواد قالب اصلی کار ساده نیست و لازمه این کار صرف نیرو و وقت بسیار است که این امر در شرایط قرنطینه بسیار نازل می‌گردد. و با دیجیتالی کردن مواد می‌توان آنها را در شرایط قرنطینه نگهداری کرده از منبع دیجیتالی برای در اختیار قرار دادن مراجعه‌کننده استفاده کرد.

نجد سمیعی، سمیرا (۱۳۸۶). «تصحیح قصاید رضاقلی خان هدایت». استاد راهنما علی (پدرام) میرزایی؛ استاد مشاور فاطمه کوپا. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه پیام‌نور. دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

این رساله، تصحیح انتقادی نسخه خطی دیوان شعر رضاقلی خان هدایت (۱۲۸۸-۱۲۱۵.ق.) است. که شامل قصاید، غزلیات، قطعات، ترجیع‌بند و ساقی‌نامه - حدود هشت‌هزار بیت - است، بخش قصاید آن که بالغ بر چهارهزار بیت می‌باشد، توضیحات و نکاتی در پاورقی آمده است که به معنای لغات مهجور و قدیمی، روشن کردن نکات مبهم، آگاهی از اعلام و ... کمک می‌کند؛ به رغم اینکه بیت‌ها و مصرع‌هایی هنوز با ابهام باقی مانده است. پیش از شروع متن اصلی، مقدمه‌ای برای این رساله تدوین و پس از آن به شرح حال مختصری از شاعر، شیوه تصحیح، مشخصات ظاهری اثر، ویژگی‌های املائی و ویژگی‌های قصاید پرداخته شده است.

نظری توکلی سعید (۱۳۷۸). «تحقیق و تعلیق رساله خطی خلاصه‌الاخلاص». استاد راهنما محمد ذبیحی؛ استاد مشاور عابدی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد فلسفه و کلام اسلامی]. دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی.

هدف پژوهش تحقیق و تعلیق رساله خطی خلاصه‌الاخلاص است. پژوهش شامل: رساله خلاصه‌الاخلاص تعدله مؤلف مقاله اول و ثانی و ثالث و تعلیقات این رساله در شرح و تفسیر سوره مبارکه اخلاص است.

نقوی، روح‌الله (۱۳۸۴). «فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی بلوچستان کویته - پاکستان». استاد راهنما حسین سرداگی؛ استاد مشاور محمد تقی آذرمینا. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی]. دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره). دانشکده علوم انسانی.

بسیاری از نسخ خطی نفیس فارسی به علل مختلف در کشور و یا کتابخانه‌های مختلف دنیا نگهداری می‌شوند که دارای ارزش بسیار

تاریخی و فرهنگی می‌باشند که شناسایی و گردآوری فهرست یا تصاویر آنها از وظایف اصلی محققان و پژوهشگران این حوزه می‌باشد. با توجه به روابط و تبادلات تاریخی و فرهنگی کشور ما با شبه قاره هند بسیاری از نسخ فارسی در کتابخانه‌های هند و پاکستان نگهداری می‌شود در این راستا پژوهشگر در پژوهش خود به بخشی از این نسخ پرداخته است که هدف آن تهیه فهرست نسخه‌های خطی فارسی موزه ملی بلوچستان، کویته و پاکستان است.

نوعدوست، محمدعلی (۱۳۸۴). «تصحیح نسخه‌ی خطی ترجمه فارسی قواعد فارسی قواعد الاحکام فی معرفت الحلال و الحرام تألیف علامه‌ی حلی متوفی ۷۲۶ هـ ق بخش دوم کتاب متاجر تا پایان کتاب وصایا». استاد راهنما محمود یزدی مطلق (فاضل)؛ استاد مشاور حسین سیدعلوی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد فقه و حقوق اسلامی]. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی.

هدف پژوهش تصحیح نسخه‌ی خطی ترجمه فارسی قواعد الاحکام فی معرفت الحلال و الحرام است. این پژوهش ترجمه بخش دوم کتاب یعنی کتاب متاجر تا پایان کتاب وصایا را شامل می‌شود. که شامل موارد ذیل است: مقدمات، بیع، نوع‌های مبیع، لازم بودن بیع، خیار، حکم‌های عقد، کتاب دین و توابع آن شامل رهن، ضمان کردن، صلح، کتاب امانت و تابع‌های آن کتاب غصب، کتاب اجاره و کتاب وقف‌ها و عطاها.

نیکنام، مهرداد (۱۳۵۵). «روش‌های علمی و عملی حفاظت و نگهداری کتاب». استاد راهنما زهرا شادمان. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

پژوهشگر در بررسی خود به روش‌های علمی و عملی حفاظت و نگهداری کتاب و نسخ خطی می‌پردازد این بررسی در سه بخش تنظیم شده است بخش اول اختصاص به تاریخچه و ماهیت مواد تشکیل‌دهنده کتاب و بخش دوم دشمنان کتاب و درخش سوم توضیح مختصری درباره اعمال روش‌های گوناگون حفاظت و نگهداری در انواع کتابخانه‌ها پرداخته است نتایج بررسی نشان می‌دهد که بشر مهم‌ترین دشمن کتاب است و پس از آن نور، دما، رطوبت، حشرات موذی، جوندگان، پرندگان، قارچ‌ها، و اسیدها به ترتیب قرار دارند. با رعایت روش‌های علمی مراقبت از کتاب در هر زمان، بررسی موقعیت کتابها در قفسه و تمیز نگهداشتن آنها می‌توان از صدمه دیدن کتاب‌ها تا حد ممکن جلوگیری کرد. هر کتابخانه چنانچه بخواهد یکی از شیوه‌های حفاظت و نگهداری رابه کار گیرد نیاز به مطالعه محیط در ارتباط با سیستم کتابخانه، ساختمان کتابخانه و سیستم تهویه دارد تا بتواند رین، بهترین و اقتصادی‌ترین سیستم را به کار گیرد. وی همچنین به این نتیجه می‌رسد که کتابدار در نقش یک مدیر باید خود را موظف به آگاهی

از اصول حفاظت و نگهداری کتب بدانند.

نیکنام، مهرداد (۱۳۸۱). «برنامه‌ریزی ملی برای حفاظت و نگهداری از مواد کتابخانه‌ای». استاد راهنما یحیی دوستدار؛ استاد مشاور عباس حری، علی شکویی. [پایان‌نامه دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی]. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد علوم و تحقیقات، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی.

در این تحقیق که تحت عنوان برنامه‌ریزی ملی برای حفاظت و نگهداری از مواد کتابخانه‌ای نتایج حاصل از پژوهش درباره وضعیت حفاظت و نگهداری از مواد کتابخانه در کتابخانه‌های کشور نشان داده میراث فرهنگی ملی به شدت در معرض خطر است و گذشت زمان می‌تواند بعد قضیه را وسعت بخشد با تجزیه و تحلیل و بررسی اطلاعات محقق به این نتیجه رسیده است که سیستم نگهداری کتاب و سایر مواد در کتابخانه‌های مورد بررسی بسیار پایین‌تر از حد استانداردهای ایمنی است. منابع نفیس و منحصر به فرد کتابخانه‌ای ایران و سایر منابع اطلاعاتی مفید به دلیل عدم توجه و رسیدگی رو به فرسودگی است. کتابخانه‌ها فاقد تجهیزات ایمنی لازم برای حفاظت از مواد کتابخانه هستند. بسیاری از مسئولان کتابخانه‌ها به نکات ایمنی توجهی ندارند. انباشتگی کتاب‌ها به صورت متراکم ضریب نا امنی مجموعه‌ها را افزایش داده است. ساختمان بیشتر کتابخانه‌ها مناسب برای استفاده به منظور کتابخانه نیست و بسیاری از آنها اساساً برای کتابخانه ساخته نشده‌اند. سیستم ساختمان‌سازی و نبود راه‌های خروجی برای استفاده هنگام آتش‌سوزی و بروز بلایا می‌تواند باعث کند شدن واکنش‌های امدادی در مقابل حوادث شود. اکثر کتابخانه‌ها فاقد سیستم‌های هشداردهنده و اعلام خطر حریق هستند. استفاده از وسایل گرمایی از قبیل بخاری نفتی هنوز هم در بعضی از کتابخانه‌ها معمول است. نصب کپسول‌های آتش‌نشانی در قسمت‌های مختلف کتابخانه تابع یک نظام علمی نیست و تقریباً همه کتابخانه‌ها سلیقه‌ای عمل کرده‌اند. اکثر کتابخانه‌ها فاقد رطوبت‌سنج و دماسنج هستند و هیچ کنترلی برای جلوگیری از این دو عامل آسیب‌زا انجام نمی‌گیرد. هیچ یک از کتابخانه‌های مورد بررسی مجهز به سیستم دزدگیر نیست. اکثر کتابخانه‌ها قرار دادی در مقابل حوادث و بلایا با شرکت‌های بیمه ندارد. قریب به اتفاق کتابخانه‌ها فاقد طرحی برای مقابله با سوانح و بلایای طبیعی هستند.

یاری‌راد، احد (۱۳۷۵). «بررسی صفحه‌آرایی در نسخ خطی به‌جامانده از قدیم (یک دوره پانصد ساله از عهد تیموری تا پیدایش چاپ سنگی) ۷۹۶-۱۲۹۹ هجری قمری». استاد راهنما حبیب‌الله آیت‌اللهی. [پایان‌نامه کارشناسی ارشد هنر]. دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر.

در پژوهش حاضر بر این هستیم تا منابع خطی و میراث‌های فرهنگی را بکاویم و نسبت به قواعد و اصول بنیادی و تمهیدات

خاص و نوع بینش گذشتگانمان آگاهی یابیم. روشی که برای این کاوش در پیش گرفتیم، روش تاریخی و زمینه‌ای است که به شکل موردی نیز کار شده، چرا که در این روش شناسایی و درک جامعی از یک دوره کامل یا مقطعی مهم از یک دوره بطور معمول مورد نظر بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و نیز اطلاعاتی که توسط دیگران به عنوان اسناد تاریخی بوجود آمده‌اند زیربنای پژوهش قرار می‌گیرند. باید اشاره کنم که تاکنون در مورد مسائل و موارد محتوایی نسخ خطی، کار بسیاری صورت گرفته لیکن در مورد صورت ظاهر آنها متأسفانه کاری ارائه نشده و تقریباً بکر و دست‌نخورده باقیست. کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی رحمه الله علیه با بیست و شش هزار و اندی نسخ خطی منبع بزرگ و نفیسی برای این پژوهش بوده که در علوم قرآنی و تفسیر و احادیث و ادعیه و فقه و لغت و شعر و نحو و تقویم و نجوم و رمل و اسطرلاب و فلسفه و منطق و تاریخ و جغرافیا و طب مورد استفاده قرار گرفته. آنچه در کل رخ می‌نماید اینست که لب و لباب کتاب‌آرایی در جهان اسلام برخاسته از برکت قرآن مجید است و کتاب‌آرایی و پیشرفتهای هنری حاصله از آن مدیون باورهای دینی است، تزئین سرسوره‌ها و دیگر نشانه‌ها اسباب تطور و تکامل تزئین دیگر کتب علمی گردیده و آنرا به صورت یک ضرورت علمی و فرهنگی درآورده است. حسن خط و کتابت در تمدن اسلامی بر خلاف دوره‌های پیش از اسلام به دسته‌ای و گروهی خاص منحصر نبوده و از هر طبقه‌ای از جامعه هنرمندی برخاسته: به همین مناسبت حالات و صفات و بیانات تصویری و تجسمی کاتب، صحاف و جلدساز در این پژوهش مورد نظر قرار گرفته و در مورد تدابیر و تمهیدات به‌کاررفته در نسخ نسبت به ساختار جلد و صفحات آغاز و انجام و شکل ارائه با بها و فصول و اوراق متن و حواشی و جداول مربوط به آنها و رموز و اشارات مربوط به حواشی و اجازه‌ها و مقابله‌ها و واژگان ویژه در حوزه کتاب‌آرایی تدقیق صورت گرفته. تاریخچه جلدسازی و ویژگی‌های آن، قطع کتاب‌ها و مناسبت قطع مورد نظر با موضوعیت کتاب و مطابقت آنها با آنچه که امروزه رایج می‌باشد از دیگر مواردی است که به آنها پرداخته شده. تقسیم قاب صفحات نیز از جمله مواردی است که مورد بحث قرار گرفته و به روابط آن با گام‌های موسیقی پرداخته شده. نهایتاً به شرح حال چند تن از صاحب نام‌های کتاب‌آرایی در حوزه کتابت و تذهیب و نگارگری و صحافی و جلدسازی در طول پانصد سال (عهد تیموری تا پیدایش چاپ سنگی) و عوامل موثر در قوت و ضعف روند شکل‌گیری نسخه‌آرایی پرداخته شده. ضرورت ایجاد نمود در مورد وسایل و ابزار کار و ویژگی‌های آنها و نوع انتخاب آنها صحبت شود و در بخش پایانی آنچه به عنوان پیشنهاد به نظر رسیده مطرح گردیده. لازم به ذکر است، در نگارش این تحقیق از اصلاحات ویژه در حوزه نسخه‌آرایی تا حدی سنگین نباشد، مگر در موارد بسیار تخصصی و فنی که ساده‌نگاری مدنظر قرار گرفته.